

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

OVER COLLECTIEVE PRIJSHANDHAVING EN WEIGERING VAN VERKOOP IN HET EEG - MEDEDINGINGSRECHT

1. Hoe vaak stelt men het niet vast in de handel dat producenten of importeurs aan hun afnemers bepaalde verplichtingen opleggen betreffende de verdere distributie van de geleverde goederen (b.v. inzake prijzen of inzake de personen aan wie de goederen wel of niet mogen verkocht worden) en de leveranties aan de afnemers opschorten indien de genoemde verplichtingen niet worden nageleefd? Deze praktijk is klassiek geworden in de strijd die bepaalde producenten of importeurs, om hun gewone afnemers ter wille te zijn, hebben aangeknoopt tegen de zg. *discount houses* of zelfbedieningszaken waar de goederen beneden de vastgestelde prijs kunnen verkocht worden, precies omdat de handelaar op de service- en personeelsuitgaven kan uitsparen.

Hoe deze praktijk in het Belgische recht dient beoordeeld te worden — althans wanneer zij collectief wordt toegepast door een groep van samen optredende producenten en importeurs — hebben wij destijds onderzocht in het tijdschrift *Sociaal Economische Wetgeving*, 1967, p. 345-367. Sedertdien heeft zich in deze toestand geen ingrijpende wijziging voorgedaan. Voor een recente uiteenzetting, raadplege men : A. De Caluwe, « Weigering van verkoop », in : G. Schrans en J. Grootaert, *Ekonomisch en Financieel Recht Vandaag, I*, Gent, 1972, p. 281-298.

Tot nog toe hadden onze hoven en rechtbanken praktisch niet de gelegenheid gekregen om het vraagstuk te benaderen uit het oogpunt van het Europees mededingingsrecht. In een arrest van het Hof van beroep te Brussel d.d. 19 februari 1969 (*J.T.*, 1969, p. 241) kwam het hier gesproken probleem wel aan de orde, maar de bijzondere omstandigheden van het specifiek geval hadden ten gevolge dat art. 85⁽¹⁾ — o.i. overigens ten onrechte — niet toepasselijk werd geacht. Thans beschikken we over een bevelschrift d.d. 1 maart 1973 van de heer Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Nivelles. Van dit vrij lang (14 p.) bevelschrift is beroep ingesteld. Een volledige publikatie van de tekst lijkt ons momenteel niet vereist, doch het loont wel de moeite de hoofdteksten weer te geven van dit bevelschrift dat o.i. een vrij nauwkeurige toepassing maakt van het E.E.G.-mededingingsrecht en aldus de juridische problematiek van de weigering van verkoop onder een nieuw daglicht brengt. Voor talrijke pleiters kan dit enig belang vertonen.

2. *Feiten.* Usines Peters Lacroix (U.P.L.), Papeteries de Genval (Genval) en Papiers peints Brepols (Brepols) zijn Belgische fabrikanten van behangpapier. Samen met een vierde onderneming — die blijkbaar geen producent is, wel een importeur van buitenlands behangpapier — hebben zij een groepering gesticht, waarvan de leden een gemeenschappelijke handelspolitiek voeren, gemeenschappelijke verkoopsvoorwaarden hebben opgesteld, en prijshandhaving in de detailhandel wensen te verzekeren. De marktmacht van de groepering is niet nauwkeurig bekend. Uit een arrest d.d. 16 mei 1963 van het Hof van beroep te Brussel (*J.T.*, 1963, p. 434) blijkt evenwel dat de leden van de groepering toen 85% vertegenwoordigden van de Belgische markt voor behangpapier.

De algemene verkoopsvoorwaarden van de groepering houden o.a. de volgende bepalingen in :

- de prijzen vastgesteld in de tarieven van de groepering moeten door de afnemers worden nageleefd ;
- wanneer een afnemer verder verkoopt aan een ander handelaar, dan moet deze de verplichting inzake prijshandhaving op zich nemen ;

- de leden van de groepering behouden het recht leveranties op te schorten wanneer zij zulks « opportuun » achten en zonder daartoe redenen te moeten aangeven.

De heer Pex, te Elsene, is groothandelaar in behangpapier. In 1971 heeft hij hoeveelheden behangpapier, dat hij bij de leden van de groepering betrokken had, verkocht aan de n.v. G.B. Entreprises, die het behangpapier in haar zelfbedieningszaken te koop stelt aan een prijs die 12,5% lager ligt dan de prijs vastgesteld in het tarief van de groepering.

Einde 1971 weigeren U.P.L., Genval en Brepols nog verder de heer Pex te bevoorraden zolang hij blijft verkopen aan een detaillist die de vastgestelde prijzen niet naleeft. Intussen hebben bepaalde leden van de groepering hun traditionele afnemers laten weten dat zij de leveranties aan de schuldige opgeschort hebben en dat de groepering maatregelen neemt om de toestand spoedig te normaliseren. Nu de heer Pex niet meer door de leden van de groepering wordt bevoorrad, wendt hij zich tot buitenlandse fabrikanten van behangpapier. Nergens vindt hij enig gehoor : toevallig heeft elk buitenlands fabrikant reeds een exclusief concessiehouder in België, of is hij

gebonden door een overeenkomst met een lid van de groepering.

Daar de heer Pex, ingevolge deze stand van zaken, aanzienlijke schade lijdt in zijn bedrijf, richt hij zich tot de Voorzitter van de bevoegde Rechtbank van Koophandel, ten einde, met toepassing van de artikelen 54 en 55 van de wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken, een bevel tot staken te horen uitspreken tegen U.P.L., Genval en Brepols, die, naar zijn overtuiging, zijn beroepsbelangen hebben geschaad door een daad die strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken.

De eiser roept een aantal voorschriften van het Belgisch recht in (zie onze reeds geciteerde studie in *S.E.W.*), doch de heer Voorzitter stoelt zijn bevelschrift in hoofdzaak op het voorschrift van artikel 85⁽¹⁾ van het E.E.G.-verdrag.

3. Toepasselijkheid van art. 85⁽¹⁾, E.E.G.-verdrag.

De heer Voorzitter besluit dat voldaan is aan de drie voorwaarden voor de toepassing van art. 85⁽¹⁾. (Over deze voorwaarden, zie: G. Schrans, *Europees Economisch Recht*, Gakko Gent, 1972, p. 262 volg.). Laten we dit even onderzoeken.

a) De heer Voorzitter beslist dat het besluit, waarbij leveranties aan de heer Pex worden opgeschort, een «besluit van een ondernemersvereniging» is, in de zin van art. 85⁽¹⁾. Er wordt geenszins betwist dat U.P.L., Genval en Brepols lid zijn van een groepering die beantwoordt aan de criteria voor het bestaan van een ondernemersvereniging. Doch uit het bevelschrift zelf blijkt helemaal niet dat de groepering een besluit heeft genomen om leveranties aan de heer Pex op te schorten. We weten alleen dat de drie verweerders sinds 1971 elk voor zichzelf geweigerd hebben aan de bestellingen van de heer Pex te voldoen. Van een formeel besluit van de groepering als zodanig lijkt er geen sprake te zijn. Wel zal men aannemen dat er tussen de drie verweerders een onderling afgestemde feitelijke gedraging bestaat in de zin van art. 85⁽¹⁾. In het gedrag der leden van de groepering komt inderdaad een coördinatie tot uiting die een ernstige aanwijzing voor een onderling afgestemde feitelijke gedraging kan opleveren wanneer zij leidt tot mededingingsvoorwaarden die, gelet op de aard der produkten, op de grootte en het aantal der ondernemingen, en op de omvang van de markt, niet met de normaal te achten marktvorwaarden overeenkomen (aldus het Hof van Justitie in b.v. het arrest van 14 juli 1972 in de zaak 48/69, I.C.I. t. Commissie). In dit verband is o.a. de aanzienlijke marktmacht van de leden van de groepering belangrijk.

b) Heeft deze onderling afgestemde feitelijke gedraging de strekking of het gevolg dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst? Aan de leden van de groepering wordt verweten, niet zozeer dat ze tot een collectieve prijsvaststelling zijn overgegaan, maar wel dat ze geweigerd hebben de heer Pex verder te bevoorraden zolang hij behangpapier blijft voortverkopen aan een handelaar (de n.v. G.B. Entreprises) die de vastgestelde prijzen niet naleeft. Luidens het bevelschrift is er een beperking van de concurrentie, omdat

- de onderling afgestemde feitelijke gedraging de leden van de groepering van hun handelsvrijheid berooft, en
- de onderling afgestemde feitelijke gedraging de mogelijkheden van de heer Pex om handel te drijven aanzienlijk beperkt.

Er bestaat een opvallende analogie tussen deze stand van zaken en de op 30 juni 1970 door de Commissie afgegeven negatieve verklaring inzake het Belgisch Syndikaal Verbond van de Parfumerie (Aspa) (*Publ.*, L 148 van 8 juli 1970). Aanvankelijk stelde Aspa zich ten doel

inbreuken te bestrijden op de gebonden verkoopprijzen voor het publiek. De bestrijding bestond o.a. hierin dat de Aspa-leden collectief iedere leverantie moesten weigeren aan tussenpersonen die o.a. de parfumerieprodukten doorverkochten aan kleinhandelaars die de vastgestelde prijzen niet naleefden. Luidens de beschikking van de Commissie had de Aspa-regeling de strekking of het gevolg de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt te verhinderen, te beperken of te vervalsen. Wij citeren: «dat het daarbij met name ging om bepalingen die de leden collectief verplichtten vastgestelde verkoopprijzen voor de consument toe te passen en deze prijsbinding door opvolgende wederverkopers te doen inachtnemen... en... om de bepalingen die de toepassing van collectieve boycot-maatregelen voorschreven, die tot uiting kwamen in de opschorting van leveranties door alle leveranciers die lid of aangeslotene van het Verbond waren en voor alle produkten die onder de regeling vielen, jegens iedere handelaar die inbreuk had gemaakt op de regeling of jegens een tekortschieten in één van de individueel door een lid van het Verbond opgelegde verplichtingen». Pas nadat de Aspa-regeling nopens deze beperkingen ingrijpend gewijzigd werd, kon een negatieve verklaring worden afgegeven. De huidige Aspa-regeling bevat geen enkele bepaling meer betreffende de naleving van gebonden prijzen voor de verbruikers, en de sanctie welke gelegen was in de collectieve opschorting van de leveranties is thans formeel afgeschaft. Het moet voorkomen dat de redenering van de Commissie betreffende de Aspa-regeling ook toepasselijk is op de praktijken die worden toegepast door de groepering van producenten van behangpapier, en dat de heer Voorzitter terecht heeft besloten tot het vervuld zijn van de tweede voorwaarde voor de toepassing van art. 85⁽¹⁾.

Wij menen dat de inbreuk in hoofdzaak bestaat uit de collectieve opschorting van leveranties eerder dan in de collectieve prijshandhaving (over dit laatste probleem, raadplege men: R. Joliet, «Prix imposés et droit européen de la concurrence», *Cahiers de droit européen*, 1971, p. 16-52.). Bij het zorgvuldig nalezen van de verkoopsvoorwaarden van de groepering, blijkt inderdaad dat deze vooral belang hecht aan de eenvormigheid van de detailprijzen die aan de verbruiker worden bekend gemaakt; de aankondiging van een ristorno wordt verboden. Indien deze verkoopsvoorwaarden letterlijk worden toegepast, is een verkoop beneden de vastgestelde prijs op zichzelf niet verboden, zolang het ristorno niet openbaar wordt aangekondigd, — hetgeen G.B. Entreprises wel had gedaan. Het is niet uitgesloten dat de onderling afgestemde feitelijke gedraging van de groeperingsleden verder reikt dan de formele inhoud van de verkoopsvoorwaarden, doch dit blijkt niet uit het bevelschrift. Naar het ons voorkomt stoelt de inbreuk op art. 85⁽¹⁾ door de groepering veeleer op de collectieve opschorting van leveranties dan op de collectieve regeling inzake de detailprijzen. In dit verband moet ons van het hart dat de heer Voorzitter niet onderzoekt of de onderling afgestemde feitelijke gedraging van U.P.L., Genval en Brepols niet een «geringe betekenis» heeft, in de zin van de bekendmaking van de Commissie van 27 mei (*Publ.*, C 64 van 2 juni 1970). Afgezien van de vraag of de hoven en rechtbanken door deze bekendmaking gebonden zijn, had de heer Voorzitter o.i. toch moeten nagaan of aan de voorwaarden van deze bekendmaking al dan niet was voldaan.

c) Volgens de heer Voorzitter kan dit besluit (in werkelijkheid: deze onderling afgestemde feitelijke gedraging) van de groeperingsleden de tussenstaatse handel ongunstig beïnvloeden. Inderdaad — verklaart hij — de groepering produceert het grootste aandeel van behangpapier in België, en ingevolge de boycot heeft de heer Pex zich tot buitenlandse fabrikanten moeten wenden;

dezen hebben evenwel de leveranties aan de heer Pex gewelgerd, omdat ze reeds exclusieve concessionarissen hebben in België, of omdat ze akkoorden hebben gesloten met de leden van de groepering.

Men vergeet niet dat het hier gaat om een onderling afgestemde feitelijke gedraging tussen *ondernemingen die binnen éénzelfde Lid-Staat gevestigd* zijn. Dit neemt niet weg dat deze gedraging de tussenstaatse handel ongunstig kan beïnvloeden (Hof van Justitie, inzake Bilger t. Jehle). Doch indien men uitsluitend aandacht voor de collectieve prijsvaststelling — of althans de collectieve afspraak om eenvormige prijzen te afficheren en anderszins bekend te maken — dan zou men o.i. moeten bewijzen dat er *daadwerkelijk* een collectieve prijs*shandhaving* wordt opgelegd vooraleer te kunnen besluiten tot het vervuld zijn van de derde toepassingsvoorwaarde van art. 85⁽¹⁾ (zie ook: R. Joliet, o.c., p. 40). Ook om deze reden zouden wij de inbreuk liever stoelen op de collectieve opschorting van leveranties. Gezien de marktmacht van de groepering, is het duidelijk dat de heer Pex — wenste hij economisch in leven te blijven — zich moest wenden tot buitenlandse producenten. Nu blijkt dat ook dezen weigerden aan zijn bestellingen te voldoen, is een mogelijke ongunstige beïnvloeding van de tussenstaatse handel o.i. aanwezig, vermits een wederzijdse economische penetratie van de markten voor behangpapier door de groepering en haar buitenlandse vrienden wordt doorkruist.

4. Gevolgen van de inbreuk.

De drie verweerders houden voor dat hun algemene verkoopsvoorwaarden bij de Commissie werden aangemeld overeenkomstig de voorschriften van Verordening nr. 17, doch dit blijkt uit geen enkel stuk in het dossier! Alleszins meent de Voorzitter dat, zelfs indien de algemene verkoopsvoorwaarden inderdaad aangemeld werden, dit toch geen gevolgen zou kunnen hebben wat betreft de «collectieve boycot», nu deze laatste «ne résulte pas clairement des conditions générales de vente». M.a.w., de afspraak om collectief de leveranties op te schorten is niet aangemeld, en kan dus niet genieten van de mogelijke gevolgen van een aanmelding. Dit is een feitelijke vraag waarover we ons, bij gebrek aan nadere gegevens, niet wensen uit te spreken. Alleszins blijkt uit de in het bevelschrift geciteerde verkoopsvoorwaarden dat de groepering «se réserve le droit de refuser toute fourniture qui lui paraîtrait inopportune et ce sans devoir en justifier les raisons. Le fait d'avoir accepté de fournir une demande n'implique pas l'engagement d'accepter des commandes ultérieures». Hoe ook, indien de collectieve boycot niet duidelijk voortspuit uit de algemene verkoopsvoorwaarden, dan is het inderdaad juist dat een eventuele aanmelding van deze voorwaarden geen aanmelding van het boycotbesluit inhoudt: de aanmelding heeft alleen gevolgen door hetgeen expliciter aan de Commissie is bekendgemaakt.

Anderzijds laat de heer Voorzitter duidelijk blijken dat het besluit (in werkelijkheid: de onderling afgestemde feitelijke gedraging) niet van de aanmelding is vrijgesteld overeenkomstig art. 4⁽²⁾ (1°) van Verordening nr. 17, dat van de aanmelding vrijstelt de afspraken waaraan slechts ondernemingen uit één Lid-Staat deelnemen en die geen betrekking hebben op de invoer of de uitvoer tussn Lid-Statēn. Vermits ook buitenlandse ondernemingen (met name uit andere E.E.G.-landen) aan de collectieve boycot hebben deelgenomen, besluit de heer Voorzitter, o.i. terecht, dat deze collectieve boycot o.a. betrekking heeft op invoer uit andere Lid-Statēn, en dat de uitzonderingsbepaling derhalve niet mag worden ingeroepen.

Veronderstellen we evenwel dat de algemene verkoopsvoorwaarden — met inbegrip van het besluit tot collectieve boycot — wel degelijk werd aangemeld bij de Commissie. Welke gevolgen zou dit kunnen hebben in het onderhavig geval? Blijkens een recent arrest van het Hof van Justitie d.d. 6 februari 1973 in de zaak 48/72, Brouwerij van Haacht t. Wilkin en Janssen (nog niet gepubliceerd), heeft een *aanmelding* van afspraken die tot stand kwamen na 13 maart 1962 (d.i. de datum van inwerkingtreding van Verordening nr. 17) *geen schorsende werking*; de rechter moet recht doen aan de justitiabelen die de nietigheid van rechtswege van deze afspraak inroepen. Dit geldt o.i. in dezelfde mate voor andere civielrechtelijke gevolgen van een inbreuk, b.v. een bevel tot staken, zoals in het besproken geschil.

Hoe ook, de heer Voorzitter besluit dat een gedraging die in strijd is met art. 85⁽¹⁾ van het E.E.G.-verdrag niet anders kan zijn dan een met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad, waarvan hij derhalve de staking beveelt.

5. Verdere procedure.

Naar kon vernomen worden, is van dit bevelschrift hoger beroep ingesteld. Ook zou de Commissie een procedure hebben ingeleid, of zij zou dit binnenkort doen. Luidens art. 9⁽³⁾ van Verordening nr. 17 zijn de nationale autoriteiten van de Lid-Statēn (dit houdt ook de nationale rechterlijke instanties in; zie het arrest van het Hof in de zaak Bilger t. Jehle) beroofd van hun bevoegdheid om het verbod van art. 85⁽¹⁾ toe te passen wanneer de Commissie een procedure heeft ingeleid, d.i. — aldus het recente arrest inzake Brouwerij van Haacht t. Wilkin en Janssen — wanneer de Commissie een gezagshandeling heeft gesteld waaruit haar wil blijkt een beschikking te treffen krachtens de voorschriften van Verordening nr. 17. Indien de Commissie een procedure inleidt, zou het Hof van Beroep te Brussel zich o.i. niet mogen uitspreken over het ingestelde beroep vooraleer de Commissie een beschikking zal hebben gegeven, welke definitief zal geworden zijn.

Prof. Dr. G. SCHRANS.

HET RECHT VAN DE WERKNEMERS OP GRATIFICATIES

In een artikel, verschenen in het Rechtskundig Weekblad van 8.4.1973 — kolom 1511, verdedigt de Heer A. Discart de wel zeer twijfelachtige stelling als zouden alle liberaliteiten⁽¹⁾, onafgezien de voorwaarden waaronder de werkgever ze aan zijn werknemer uitkeert, voldoen aan de onder art. 2 — wet van 12.4.1965⁽²⁾ gestelde vereisten om als «loon» te worden aangezien (uitbetaald door de werkgever «ingevolge de dienstbetrekking van de werk-

nemer, die op de uitbetaling een «recht» kan laten gelden).

Wordt dergelijke ongenueanceerde stelling bijgetreden, dan betekent dit o.m. dat de werkgever met de uitgekeerde liberaliteiten rekening dient te houden bij het berekenen van de bijdragen voor sociale zekerheid — onder voorbehoud van de loongrenzen⁽³⁾, zomede bij het bepalen van het basisloon voor de berekening van de opzeg-

gings-⁽⁴⁾ en uitwinningsvergoedingen, en het opstellen van de loonaangiften voor de arbeidsongevallen verzekering.

Het gestelde probleem komt derhalve als aktueel en zéér belangrijk voor, zodat het de moeite loont het verder uit te diepen. Aan de stelling van de Heer A. Discart wordt hierbij noodzakelijkerwijze afgedaan, nu deze voor grondige kritiek vatbaar is.

* * *

1. Wanneer de werknemer zijn « recht » op het bekomen van een liberaliteit geldig kan steunen op een of meerdere van de klassieke rechtsbronnen waarbij verbintenissen in het arbeidsrecht ontstaan⁽⁵⁾, dan zal deze liberaliteit als « loon » worden aangezien⁽⁶⁾.

Dikwijls bedingt een geldende collectieve overeenkomst inderdaad de uitbetaling van een welbepaalde gratificatie, of verplicht de werkgever zich in de individuele overeenkomst of het arbeidsreglement onvoorwaardelijk tot de uitbetaling van een 13de maand, een bepaalde productiviteitspremie of een eindejaarsbonus.

Bepalen de geschreven akten tussen partijen helemaal niets, dan kan de werknemer zich beroepen op een bestendig gebruik⁽⁷⁾, mits aantonen van de noodzakelijke criteria van algemeenheid⁽⁸⁾, bestendigheid⁽⁹⁾ en vastheid⁽¹⁰⁾. Ontbreekt één van deze criteria, dan kan de werknemer op het bekomen van de liberaliteit geen rechten laten gelden.

Omgekeerd kan ook de werkgever, inachtgenomen de wederkerige verhoudingen in het kontrakt van dienstverhuring, zich beroepen op voorgezegde rechtsbronnen tot afweren van iedere vordering welke uiteindelijk betracht de liberaliteit onder het begrip « loon » te brengen, mits inachtnemen van de voor deze rechtsbronnen vastgestelde hiërarchie⁽⁵⁾.

Bepalen de geldende collectieve overeenkomsten terzake niets⁽¹¹⁾, dan kan de werknemer inderdaad van elk « recht » op liberaliteiten worden uitgesloten door een voorziening in de individuele overeenkomst of het arbeidsreglement, waarbij uitdrukkelijk wordt overeengekomen de liberaliteit steeds als een herroepbare gift vanwege de werkgever te aanzien, vreemd aan iedere bezoldiging, waarvan zij totaal afgescheiden blijft en de contractuele aard niet bezit.

Dergelijk voorbehoud wordt door een vrijwel unanieme rechtsleer en rechtspraak aanvaard⁽¹²⁾, voor zoveel het loon van de werknemer nog als « normaal » en « binnen de gangbare normen » wordt bevonden⁽¹³⁾. Het overeengekomen voorbehoud strekt partijen overigens tot wet⁽¹⁴⁾.

Ook het ontstaan van een recht op het bekomen van de liberaliteit wegens een bestendig gebruik wordt door een dergelijk voorbehoud onmogelijk gemaakt⁽¹⁵⁾, nu de individuele overeenkomst en het arbeidsreglement in de hiërarchie van de rechtsbronnen in het arbeidsrecht aan het bestendig gebruik voorafgaan⁽⁵⁾. Opnieuw neemt een vrijwel unanieme rechtsleer en rechtspraak deze stelling aan⁽¹²⁾.

Tenslotte staat het de werknemer vrij, bij ontbreken van een reeds overeengekomen voorbehoud in de individuele overeenkomst of het arbeidsreglement, op ieder ogenblik⁽¹⁶⁾ zelf uitdrukkelijk en eenzijdig te verklaren dat hij de premie als een gift vanwege zijn werkgever aanziet. In dit geval zal hij er zich later uiteraard niet kunnen over beklagen dat over deze premie geen bijdragen aan de R.M.Z. gestort werden, en zal hij evenmin nog kunnen vorderen dat met de premie rekening wordt gehouden terzake opzeggings- en uitwinningsvergoeding of arbeidsongevallenwetgeving.

2. Zelfs wanneer partijen overeenkwamen⁽¹⁷⁾ de premie als een eenzijdige gift vanwege de werkgever te aanzien,

kan het sociaal wenselijk zijn de werknemers van de onderneming voor te lichten nopens de criteria waar- onder de herroepbaar gestelde gift door de werkgever aan ieder werknemer afzonderlijk zal worden toegekend. Dergelijke praktijk moet worden toegejuicht, nu zij o.m. een nutteloze afgunst tussen de werknemers onmogelijk maakt. De toelichting volgt overigens na de bekomen overeenkomst nopens het rechtskarakter van de premie, zodat de werkgever zijn inzichten veropenbaren kan, zonder dat hierdoor aan dit rechtskarakter wordt afgedaan. Niets belet overigens aan de werkgever zijn « inzichten » terzake, na doorgevoerde prognose, zelfs te verduidelijken voor een opeenvolgende termijn van verschillende jaren.

In zijn noot onder een vonnis van de burgerlijke Rechtbank van Hasselt⁽¹⁸⁾ zegt de Heer A. Lagasse hieromtrent het volgende : — « il importe peu que la prime ait ou non toujours été payée sur les mêmes bases. Il se peut que lorsqu'il décide d'accorder une prime, le chef d'entreprise se conforme à certaines règles ; il est même normal et souhaitable dans ce cas qu'il fasse connaître au personnel les règles qu'il s'est fixées à lui-même. Mais cette continuité dans les modalités de calcul n'affecte pas la nature du paiement ; si celui-ci dans son principe a été conçu comme bénévole, il pourra toujours ne pas être renouvelé ».

Ook Fabrimetal neemt in haar noot van 29.5.1969 eenzelfde stelling in : — « il convient de faire la distinction entre l'accord (individuel ou collectif) qui prévoit le principe de l'allocation d'une prime et le règlement de distribution dont le seul but est de définir les modalités de distribution de la gratification éventuellement allouée dont le principe relève de la décision de l'employeur. Ce règlement ne peut à lui seul rendre le paiement de la prime obligatoire et donc par exemple taxable à l'O.N.S.S. ».

Ook wanneer de toekenningsmodaliteiten beschreven worden in een collectieve overeenkomst op ondernemingsvlak, blijft de vroeger tussengekomen overeenkomst nopens het rechtskarakter van de premie derhalve behouden. Dit is a fortiori het geval wanneer in de overeenkomst, waarbij de werkgever de toekenningsmodaliteiten toelicht en de afgevaardigden voor de werknemers hiermede hun instemming betuigen, de premie andermaal als een zuivere en eenzijdige gift vanwege de werkgever wordt omschreven.

De stelling van de Heer A. Discart, als zou de werknemer een recht op uitbetaling kunnen putten uit het reglement of de overeenkomst waarin uitsluitend de toepassingsmodaliteiten van een premie worden omschreven, onafgezien iedere overeenkomst nopens het rechtskarakter zelf van deze premie, kan dan ook helemaal niet gevolgd. Door de Heer A. Discart wordt overigens zeer ten onrechte verwezen naar het cassatiearrest van 15.4.1966 — hier niet terzake⁽¹⁹⁾, en de noot van de Heer A. Lagasse onder het vonnis van de burgerlijke Rechtbank van Hasselt — welke juist de hierboven uiteengezette stelling volgt⁽²⁰⁾.

3. Aan de natuurlijke verbintenis worden in ons recht slechts twee gevolgen toegekend : de geldigheid van een vrijwillige uitvoering (waardoor de terugvordering onmogelijk wordt gemaakt) en de mogelijkheid een rechtsgeldige belofte van uitvoering te doen⁽²¹⁾. Het positief recht blijft derhalve totaal onbekend met de natuurlijke verbintenis⁽²²⁾, tot zolang niet « vrijwillig » door de debiteur tot de uitvoering ervan wordt overgegaan. Natuurlijke verbintenissen wil derhalve in essentie zeggen : afwezigheid van enige verplichting van uitvoering.

Toegepast op het probleem dat ons bezighoudt, en voor zoveel wordt aanvaard dat de uitbetaling van een bepaalde premie in hoofde van de werkgever de uitvoe-

ring zou zijn van een natuurlijke verbintenis, sluit dit ipso facto in dat de werknemer op deze premie geen enkel recht kon laten gelden, en betekent dit meteen dat deze premie nooit onder het ressort kan komen van het begrip «loon» — als omschreven in artikel 2 — Wet van 12.4.1965.

De daadwerkelijke uitbetaling van de premie (steeds in de veronderstelling dat deze uitbetaling de uitvoering zou zijn van een natuurlijke verbintenis) brengt derhalve als «enig» gevolg met zich mede dat de terugbetaling door de werkgever niet meer kan gevorderd worden. Geen enkel ander gevolg kan aan de zogenaamde omzetting van natuurlijke verbintenis in civielrechtelijke verbintenis worden gegeven.

Aldus kent de Heer A. Discart aan het door hem ingeroepen cassatierecht van 22.9.1966⁽²³⁾ een draagwijdte toe welke het helemaal niet heeft, nu dit arrest juist het hiervoren uiteengezet standpunt volgt.

Inderdaad, na uit de voorliggende gegevens in het beroepen arrest te hebben vastgesteld dat in een bepaalde onderneming op constante wijze aan werknemers met een belangrijke anciënniteit extra-legale voordelen uitgekeerd werden op het ogenblik dat zij de onderneming verlieten, stelt het Hof dat het beroepen arrest uit deze omstandigheid terecht afleidde dat de werkgever hierdoor een natuurlijke verbintenis in zijn hoofde wenste gerealiseerd te zien, daar waar de werkgever dit weigerde, stelt ons hoogste Hof: — «Que cette attitude (envers les autres employés) n'implique point que la demanderesse (de onderneming) ait promis d'exécuter sa obligation naturelle collectivement à l'égard de tous ceux qui se trouveraient dans une situation analogue, mais démontre, au contraire, qu'elle se réservait la faculté de décider à l'égard de chacun de ceux-ci;

Qu'ainsi c'est à tort que l'arrêt a déduit du comportement de la demanderesse envers certains tiers que ce comportement constituait une promesse d'exécution de son obligation naturelle envers le défendeur;

Que le moyen est fondé;

Par ces motifs, casse l'arrêt attaqué... ».

Er weze tenslotte nog aangestipt dat, opnieuw in tegenstelling met wat de Heer A. Discart voorstaat, in voorzegd geval dat het Hof van Cassatie ter beoordeling voorlag, géén contractuele reserves in verband met het toekennen van de extra-legale voordelen waren overeengekomen.

Verder blijft de werknemer uiteraard volledig vrij zich tegenover zijn werkgever te verbinden om in de belofte tot uitbetaling of in de uitbetaling zelf van een bepaalde premie de uitvoering te zien van een gift. Kwamen partijen aldus uitdrukkelijk nopens het rechtskarakter van de premie overeen, dan is er uiteraard geen sprake meer van de uitvoering van een natuurlijke verbintenis. Een bepaalde betaling kan inderdaad onmogelijk de uitvoering zijn van een natuurlijke verbintenis — met het beperkte rechtsgevolg hieraan verbonden, en tegelijk geregeld worden door het statuut van de schenking⁽²⁵⁾.

4. De premie welke door de werkgever uitbetaald wordt buiten elke civielrechtelijke verplichting om, kan door de werknemer uiteraard niet opgenomen worden krachtens of ingevolge zijn overeenkomst van dienstverhuring. Dit vergt geen verder commentaar.

Besluit :

1. De werknemer bekomt recht op de uitbetaling van de liberaliteit voor zoveel hij zich ertoe geldig beroepen kan op de klassieke rechtsbronnen in het arbeidsrecht, zodat de premie verworven is krachtens of ingevolge de overeenkomst van dienstverhuring en het karakter van

«loon» bekomt, met alle rechtsgevolgen hieraan verbonden.

Zelfde rechtsbronnen kunnen nochtans evengoed aan de liberaliteit het karakter van een zuivere gift toekennen, zodat de werkgever er zich nu op beroepen kan tot afweten van elke aktie die erin bestaat aan de premie de rechtsgevolgen van een «loon» te verbinden.

2. Het akkoord tussen werkgever en werknemer omtrent het rechtskarakter van een liberaliteit kan niet worden beïnvloed door een later reglement of overeenkomst betreffende de toekenningsmodaliteiten van deze liberaliteit.

3. De toekenning van een liberaliteit gelijkstellen met de uitvoering van een natuurlijke verbintenis sluit ipso facto in dat men nooit meer aan deze premie het rechtskarakter van «loon» kan verbinden.

4. Eens is vastgesteld dat de werknemer de uitbetaling van een liberaliteit niet eisen kan, dan wordt hem deze liberaliteit toegekend buiten ieder verband met zijn kontrakt van dienstverhuring.

Dirk VANDERVENNET

Advokaat te Brugge.

Licentiaat in het Europees Recht.

Licentiaat in het Notariaat.

(1) Bij voorbeeld toegekend onder de benaming: gratificatie, dertiende maand, deelneming in de winst, productiviteitspremie, gift bij gelegenheid van een bepaalde feestdag, eindejaarspremie enz.

(2) B.S. 30.4.1965.

(3) Wet van 27.6.1969 tot herziening van de besluitwet van 28.12.1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders - art. 14, par. 2 (B.S. 25.7.1969); K.B. van 28.11.1969 tot uitvoering van de wet van 27.6.1969 - art. 19 (B.S. 5.12.1969).

(4) Wet van 10.3.1900 (herhaaldelijk gewijzigd) op de arbeidsovereenkomst voor werklieden - art. 22 (B.S. 14.3.1900); Wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor de bedienden - samengordend bij K.B. van 20.7.1955 (herhaaldelijk gewijzigd) - art. 20 (B.S. 3. 4. / 10 1955).

(5) Wet van 5.12.1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités - art. 51 (B.S. 15.1.1969).

(6) Taquet en Denis — «La nature juridique des primes et autres avantages alloués à l'employé» J.T. 1969, 561; Cassatie 15.4.1966 R.W. 1966/1967, Kol. 463; verder: Burg. Rb. Nijvel 31.10.1956 R.D.S., 1959, blz. 276; Burg. Rb. Tongeren 6.12.1963 R.D.S., 1966, blz. 307; Belg. Tijdschr. voor Soc. Zekerheid, februari 1967, blz. 284.

(7) Burg. Rb. Hasselt 18.1.1925 J.J.P., 1926, 281; Rb. Antwerpen 6.6.1951 B.A., 1952, 40; W.R. Beroep Bergen 4.4.1959, Pas., 1960, III 72; Cass. 3.11.1961, Pas., 1962, I 260 - R.D.S., 1962, 277; Gent 6.1.1962 R.W. 1962/1963 Kol. 1308; W.R. Charleroi 17.4.1962 T.S.R., 1962, 265; W.R. Beroep Luik 29.11.1962 Med. V.B.N., 1964, 1347; Burg. Rb. Brussel 27.12.1962 T.S.R., 1964, 100; W.R. Beroep Brussel 10.9.1964 T.S.R., 1965, 278; W.R. Beroep Brussel 5.3.1965 T.S.R., 1965, 278; Handelrb. Bergen 4.6.1968 T.S.R., 1969, blz. 332.

(8) Het criterium «algemeenheid» veronderstelt dat het voordeel wordt toegekend aan alle leden van het personeel, of tenminste aan een op objectieve wijze bepaalde groep (bv.: alle bedienden, het kaderpersoneel, enz.).

(9) Het criterium «bestendigheid» betekent dat het voordeel wordt toegekend met een belangwekkende regelmatigheid (bv.: een dertiende maand werd gedurende 10 jaar uitbetaald). De uitbetaling gedurende een paar jaren beantwoordt aan dit criterium niet (Burg. Rb. Gent 13.4.1962 R.W. 1962/1963, Kol. 329).

(10) Het criterium «vastheid» veronderstelt dat de grootte van het voordeel wordt vastgesteld volgens objectieve normen (bv.: het voordeel stemt overeen met het maandloon of een deel van deze wedde; het is een percentage van het omzetcijfer, enz.). Dit is niet het geval wanneer het de werkgever blijkbaar vrijstaat het bedrag naar eigen goedvinden vast te stellen.

(11) Zo werd in de metaalsector geen enkele collectieve overeenkomst op nationaal of gewestelijk vlak afgesloten, waarbij liberaliteiten verplichtend werden gesteld.

(12) R.P.D.B. Complém. Tome III V° Contrat de travail et contrat d'emploi, n° 4; M. Taquet et P. Denis «La nature juridique des primes et autres avantages alloués à l'employé» J.T. 1969, 561; Med. V.B.N. 20.12.1971, blz. 4005

e.v.; T.P.R. 1967 N° 3; W.R. Namen 1.6.1964 T.S.R., 1964, 321; Cass. 15.4.1966 R.W. 30.10.1966, Kol. 463 - J.T., 1966, blz. 632; W.R. Beroep Brussel 9.3.1967 T.S.R., 183; W. R. Luik 9.3.1967 R.D.S., 183; W.R. Brussel 24.6.1968 T.S.R. 32; Arb. Rb. Brussel 24.6.1968 T.S.R., 1969, blz. 33 — Med. V.B.N. 10.5.1969; Arb. Rb. Brussel 3.2.1971 J.T.T. 42 — Med. V.B.N. 20.9.1971; Arbeidshof Brussel 30.4.1971 J.T.T. 208; Arbeidshof Brussel 4.6.1971 J.T.T., 1972, 25; Arb. Rb. Luik 12.10.1971 J.T.T. 91; Arbeidshof Brussel 12.11.1971 Med. V.B.N. 20.6.1972.

(13) De liberaliteit mag geen verkapt loon zijn; een vonnis van de Arbeidsrechtbank van Luik van 12.10.1971 (J.T.T. 91) zegt hieromtrent het volgende:

« Attendu que le tribunal du travail a cependant pour mission de rechercher si la 'gratification' ne constitue pas une manière de dissimuler la 'rémunération'; Que tel ne semble pas le cas en l'espèce puisque la rémunération mensuelle s'élève à, somme qui ne paraît pas être notablement inférieure à ce qui est généralement pratiqué » (zie verder: Arb. Rb. Brussel 3.2.1971 J.T.T., 25; Arbeidshof Brussel 30.4.1971 J.T.T. 208; Arbeidshof Brussel 4.6.1971 J.T.T. 1972, 25).

(14) Artikel 1134 B.W.

(15) In een nota onder het vonnis van de burgerlijke Rechtbank van Hasselt van 27.5.1957 (R.D.S. 1958, 130) zegt A. Lagasse hieromtrent het volgende: « Paiement régulier d'une prime ne signifie pas nécessairement et définitivement paiement obligatoire... Un chef d'entreprise doit donc être autorisé à démontrer que malgré leur répétition fréquente, les paiements de primes sont demeurés entièrement libres, laissés à sa discrétion. Il fera cette preuve en se référant aux conditions dans lesquelles il a pris l'initiative d'instaurer la prime, aux explications données aux travailleurs nouvellement engagés, aux réserves exprimées lors de chaque paiement... ».

(16) Bij voorbeeld - bij de inontvangstneming van de premie.

(17) Bij de indiensttreding van de werknemer, door een

beding in het arbeidsreglement, of door aanplakking (bekendmaking) van een op ondernemingsvlak gesloten collectieve overeenkomst, of door een eenzijdige verklaring van de werknemer.

(18) R.D.S. 1958, 130 (Burg. Rb. Hasselt 27.5.1957).

(19) R.W. 1966/1967, kol. 463.

Dit arrest stelt enkel vast dat geen bijdragen voor sociale zekerheid moeten worden afgedragen over een voordeel, welke de werkgever vrijwillig aan zijn werknemer verleent, en waarvan deze laatste de toekenning voor de Rechter niet eisen kan. Dit is het geval, zegt het arrest, voor een productiviteitspremie welke uitbetaald wordt naar een door de werkgever eenzijdig opgesteld reglement welke preciseerde dat het om een voordeel ging, door de onderneming verleend uitsluitend bij wijze van gift, zodat de uitreiking van geen enkele verplichting of verbintenis van de onderneming afhankelijk kan zijn.

De door de R.M.Z. ingestelde voorziening tegen het vonnis van de burgerlijke Rechtbank van Tongeren van 6.12.1963 (R.D.S. 1966, blz. 307) werd dan ook verworpen.

(20) Cfr. supra.

(21) De Page, T. III, blz. 62 e.v.

(22) Laurent, T. XVIII, nr. 2: « On ne sait même pas ce que c'est qu'une obligation naturelle »; De natuurlijke verbintenis is derhalve geen civielrechtelijke verbintenis, nu het recht haar het meest essentiële kenmerk van de civielrechtelijke verbintenis ontnemt, en m.n.: de gedwongen tenuitvoerlegging in geval de debiteur onwillig blijft.

(23) Pas. 1967, I, 79.

(24) Deze extra-legale voordelen zouden door de werkgever ten onrechte worden teruggevorderd.

(25) Zo zal het kind dat bij een notariële schenkingsakte op het ogenblik van zijn huwelijk door zijn ouders begiftigd wordt, zich niet kunnen beroepen op de uitvoering van een natuurlijke verbintenis om de schenking te behouden, wanneer wettelijke redenen voorhanden zijn om de schenking te herroepen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 16 september 1971.

Afdelingsvoorzitter : M. J. Valentin. (verslaggever).
Raadsheren : M. L. de Waersegger, Baron J. Richard,
J. Busin en Ridder G. de Schaetzen.
Advocaat-generaal : R. Delange.

Handelshuur. — Weigering van hernieuwing. — Met de redenen dat de onteigening te verwachten is. — Onteigening. — Toepasselijkheid van de handelshuurwet. — Wil het gehuurde weder op te bouwen. — Niet vermeld en niet uitgevoerd door de verhuurders die de hernieuwing weigerden. — Afbraak. — Geen beletsel voor vergoeding.

De hernieuwing van een handelshuur werd geweigerd met de reden dat de onteigening van het pand binnenkort te verwachten was. De huurder dagvaarde tot hernieuwing, subsidiair tot betaling van een vergoeding van drie jaar huur. Het geding werd hervat door de gemeente die na de dagvaarding het pand ten algemene nutte verkreeg om het doen afbreken in het kader van de strijd tegen de krotwoningen.

Art. 2, 5° handelshuurwet stelt de voorwaarde dat de huur, om niet onder de toepassing van de wet te vallen, door het openbaar bestuur of door de instelling van openbaar nut moet toegestaan zijn, wat ten deze niet het geval is.

De huurder heeft weliswaar geen recht op vergoeding wanneer het goed moet afgebroken of wederopgebouwd worden onder meer krachtens bepalingen van wetten of verordeningen, maar de verhuurders hebben zich niet beroepen op hun wil het verhuurde goed geheel of gedeeltelijk weder op te bouwen; bovendien heeft de afbraak plaatsgehad niet door toedoen van de ver-

huurders, maar van de gemeente aan wie zij het pand verkocht hadden.

De reden volgens welke de vordering tot hernieuwing na de afbraak geen voorwerp meer heeft, is niet ter zake dienend in verband met de vordering tot betaling van de vergoeding wegens uitzetting.

N.V. Brouwerij Piedbœuf t./Stad Verviers.

Gelet op het bestreden vonnis, op 3 juni 1970 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Verviers;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1743, 1744 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2, 5°, 12, 13, lid 1, 14, lid 1, 16, inzonderheid I, 3°, en IV, 25, 1°, van de wet op de handelshuurovereenkomsten (wet van 30 april 1951, aangevuld, wat artikel 2, 5°, betreft, door de wet van 22 december 1951, artikel 2, en gewijzigd, wat artikel 1 betreft, door de wet van 29 juni 1955, artikel 1, 1°), 700, 702, 3°, 780, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat, na te hebben vastgesteld dat eiseres bij brief van 20 september 1966 aan de eigenaars-verhuurders regelmatig de hernieuwing had gevraagd van haar handelshuurovereenkomst van het als café gebruikt pand gelegen aan de Hodimontstraat nr. 255 te Verviers, voor de periode van negen jaren te beginnen van 1 januari 1968, dat deze verhuurders op 28 september 1966 hadden geantwoord dat zij daarin niet konden toestemmen omdat de onteigening van het pand binnenkort te verwachten was, dat verweerster dit pand bij akte van 14 december 1966 ten algemene nutte en met het oog op de afbraak had verkregen en dat zijzelf op 3 februari 1967 aan eiseres haar weigering om de huur te hernieuwen ter kennis had gebracht, het bestreden vonnis, met bevestiging van de beslissing door de eerste rechter tussen partijen gewezen

op de dagvaarding van eiseres van 8 december 1966 en de hervatting, door verweerster, van het geding ten name van de gedagvaarde verhuurders, de rechtsvordering tot hernieuwing van de huur en, subsidiair, tot betaling van de vergoeding wegens uitzetting gelijk aan drie jaar huur als bedoeld in artikel 16, IV, van de wet op de handelshuurovereenkomsten niet gegrond verklaart, op grond «dat deze wet in artikel 2, 5°, bepaalt dat de bepalingen ervan niet van toepassing zijn op de huur van onroerende goederen die ten algemenen nutte onteigend of verkregen zijn; dat deze bewoordingen een algemene draagwijdte hebben en van alle bepalingen van deze wet uitsluiten de huur toegestaan op onroerende goederen die in het algemeen belang onteigend of verkregen zijn; dat aldus alle regels inzake de hernieuwing van deze huur, de formaliteiten en termijnen die bepaald zijn om daartoe te komen alsmede inzake de vergoedingen wegens uitzetting in een dergelijk geval geen toepassing kunnen vinden; dat eiseres in hoger beroep (thans eiseres) deze wettelijke bepaling enkel zou willen beperken tot de huren die na de onteigening of verkrijging door de openbare besturen of door de instellingen van openbaar nut zijn toegestaan, dat wil zeggen tot huren die tijdelijk door deze laatste zijn toegestaan; dat een dergelijke uitlegging aan de bewoordingen van de wet een beperking ou toevoegen en alle waarde zou ontnemen aan de uitsluiting waarmee ze de huur van onteigende onroerende goederen treft door het door de onteigeneende macht nagestreefde doel te verhinderen;... dat de wet van 1951, in artikel 25, 1°, in fine, (trouwens) de huurder van elk recht op vergoeding, in geval van weigering tot hernieuwing, uitsluit, wanneer het goed moet worden afgebroken of wederopgebouwd onder meer krachtens bepalingen van wetten en verordeningen; dat zulks wel degelijk het geval is wanneer de verkrijger van het onroerend goed een onteigeneende macht is die gebruik maakt van het haar toegekende recht om elke hernieuwing van de huur te weigeren; dat hieruit volgt dat de vordering tot hernieuwing van de huur — die geen enkel voorwerp heeft daar het pand intussen afgebroken is — evenals de vordering tot betaling van een vergoeding wegens uitzetting van alle grond ontbloeit zijn wegens de uitdrukkelijke bewoordingen van de wet».

terwijl, eerste onderdeel, artikel 2, 5°, (wet van 22 december 1951, artikel 2) verklaart dat de bijzondere regels inzake de handelshuurovereenkomsten niet van toepassing zijn «op de huur van onroerende goederen, ten algemenen nutte onteigend of verkregen, die wordt toegestaan door het openbaar bestuur of door de instelling van openbaar nu»; door de draagwijdte van deze tekst te bepalen met alleen rekening te houden met de eerste van de beide voorwaarden die hij stelt voor de uitsluiting die hij regelt en door ze ten deze toe te passen, hoewel het vaststond dat de huur waarvan de hernieuwing werd gevraagd niet door verweerster was toegestaan maar door de eigenaars van wie zij het onroerend goed ten algemenen nutte had verkregen, het vonnis deze wettelijke bepaling heeft geschonden; door aldus aan eiseres elk recht te ontzeggen op de hernieuwing van de huur of op de vergoeding wegens uitzetting die bepaald is in geval van niet gemotiveerde weigering tot hernieuwing, en daarentegen aan verweerster de mogelijkheid toe te kennen om iedere hernieuwing te weigeren wanneer het gehuurde goed ten algemenen nutte onteigend of verkregen is, het vonnis, bovendien, de artikelen 1, 13, lid 1, 14, lid 1, en 16, IV, van de wet op de handelshuurovereenkomsten heeft geschonden; door ten slotte verweerster impliciet toe te staan uit haar verkrijging van het verhuurde goed het recht te halen om eiseres bij het einde van de lopende huur uit het gehuurde goed te zetten, hoewel de regelmatig voor hem overgelegde huur vaste

dagtekening had en niet de mogelijkheid bevatte om, in geval van vervreemding, te ontbinden, de rechter bovendien de artikelen 1743 van het Burgerlijk Wetboek en, voor zoveel als nodig, 1744 van hetzelfde wetboek en 12 van de wet op de handelshuurovereenkomsten heeft geschonden;

tweede onderdeel, de huurder die regelmatig zijn wil heeft te kennen gegeven om van zijn recht op hernieuwing gebruik te maken en het hem geweigerd is om een reden waarvan geen sprake is in artikel 16, I tot III, recht heeft op de bij artikel 16, IV bepaalde vergoeding wegens uitzetting; artikel 25, 1°, in fine, slechts van toepassing is in het geval dat de hernieuwing werd geweigerd om de in artikel 16, I, 3°, bepaalde reden; door op grond van deze tekst (artikel 25, 1°, in fine) de weigering van elke vergoeding aan de uitgezette huurder te rechtvaardigen «wanneer de verkrijger van het onroerend goed een onteigeneende macht is die gebruik maakt van het haar toegekende recht om elke hernieuwing van de huur te weigeren», en tevens vast te stellen dat, binnen de bij artikel 14 gestelde wettelijke termijn van drie maanden, als enige reden tot weigering van de hernieuwing tegen eiseres was aangevoerd dat «de onteigening binnenkort te verwachten was», het bestreden vonnis genoemd artikel 25, 1°, alsmede de artikelen 1, 2, 5°, 13, lid 1, 14, lid 1, 16, inzonderheid 16, I, 3°, en IV, van de wet op de handelshuurovereenkomsten en 97 van de Grondwet heeft geschonden;

derde onderdeel, «de afbraak van het onroerend goed die ondertussen had plaatsgehad» vreemd was aan de berechting van de vordering tot hernieuwing waarvoor de rechter zich op de dag van het inleidend exploit moest plaatsen (schending van de artikelen 1134 van het Burgerlijk Wetboek en 700, 702, 3°, en 780, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek); deze omstandigheid in elk geval de weigering van de vordering inzake de vergoeding wegens uitzetting niet kon rechtvaardigen (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Overwegende dat uit het vonnis blijkt dat eiseres, huurster van de echtgenoten Claessens-Albert, hun op 20 september 1966 de hernieuwing van haar handelshuurovereenkomst heeft gevraagd en dat de verhuurders ze de 28e van dezelfde maand hebben geweigerd en als reden opgeven dat «de onteigening van het pand binnenkort te verwachten was»; dat eiseres op 8 december 1966 genoemde verhuurders heeft gedagvaard tot hernieuwing van de huur en subsidiair tot betaling van de vergoeding wegens uitzetting; dat verweerders op 14 december 1966 het pand ten algemenen nutte hebben verkregen om het te doen afbreken in het kader van de strijd tegen de krotwoningen;

Dat het vonnis de rechtsvordering verwerpt op grond hiervan dat artikel 2, 5°, van de afdeling van het Burgerlijk Wetboek dat de bijzondere regels inzake de handelshuurovereenkomsten bevat van zijn toepassingsgebied uitsluit de huur van onroerende goederen die ten algemenen nutte onteigend of verkregen zijn;

Overwegende echter dat voormeld artikel een voorwaarde toevoegt aan die welke het vonnis vermeldt, namelijk dat de huur, om niet onder de toepassing van de wet te vallen, door het openbaar bestuur of door de instelling van openbaar nut moet toegestaan zijn, wat ten deze niet het geval is;

Overwegende dat het vonnis er weliswaar ook op wijst dat artikel 25, 1°, in fine, van voormelde afdeling van het Burgerlijk Wetboek de huurder van elk recht op vergoeding, in geval van weigering tot hernieuwing, uitsluit wanneer het goed moet worden afgebroken of wederopgebouwd onder meer krachtens bepalingen van wetten of verordeningen;

Maar overwegende dat de verhuurders, om de hernieu-

wing van de huur te weigeren, zich niet hebben beroepen op hun wil het verhuurde goed geheel of gedeeltelijk weder op te bouwen overeenkomstig artikel 16, 3°, van genoemde afdeling van het Burgerlijk Wetboek; dat bovendien de afbraak van genoemd onroerend goed niet heeft plaatsgehad door toedoen van de verhuurders doch van verweerster aan wie zij het verkocht hebben;

Overwegende ten slotte dat de reden volgens welke de vordering tot hernieuwing van de huur «geen enkel voorwerp heeft daar het onroerend goed intussen werd afgebroken» niet ter zake dienend is in verband met de vordering tot betaling van de vergoeding wegens uitzetting;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis behalve in zover het de vordering tot hernieuwing van de huur verwerpt;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feiten-rechter worde beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Luik, zitting houdend in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 1 februari 1973.

Voorzitter : M. Valentin.

Raadshere-verslaggever : M. Busin.

Advocaat : Mr. De Bruyn.

Bewijs in burgerlijke zaken. — Verkoop van een huis in een onderhandse akte. — Verzuim van vermelding van het aantal originelen. — Gedeeltelijke uitvoering door degene die het verzuim opwerpt.

Degene die een overeenkomst, al was het gedeeltelijk, heeft uitgevoerd, kan zich niet meer beroepen op de nietigheid van de akte die de overeenkomst vaststelt, ook al werd deze akte niet opgemaakt in zoveel originelen als er partijen zijn die een onderscheiden belang hebben of al werd niet vermeld hoeveel originelen werden gemaakt.

De uitvoering kan volgen uit de aanneming van een betaling.

Pankert-Crott t./ Stoffels.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 januari 1972 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1316, 1319, 1320, 1332, 1325, 1582, 1583 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de rechtsvordering van eiser niet gegrond verklaart die ertoe strekt bij notariële akte de koop tot stand te brengen welke werd aangegaan onder de voorwaarden vermeld in het geschrift van 28 april 1967 dat door verweerster werd ondertekend, en, om aldus te beslissen, overweegt dat dit geschrift, hetwelk niet voldoet aan de voorschriften van artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek, niet kon gelden als een onderhandse akte ten bewijze van de koop en dat, ten deze, de toepassingsvoorwaarden van lid 4 van genoemd artikel 1325 niet vervuld waren, zulks op grond dat niet vaststond dat de bedongen prijs integraal was betaald en dat verweerster, die geen enkel recht meer had te doen gelden, aldus er geen belang bij had om een origineel van de akte in haar bezit te hebben, dat het feit dat zij in de akte zelf van 28

april 1967 heeft erkend «het bedrag van 5.000 frank te hebben ontvangen» harerzijds niet «de uitvoering is van de overeenkomst welke in de akte is vervat», waarvan sprake in lid 4 van artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek, en dat die zelfde vermelding geen erkenning kan vormen van de juistheid van de vermeldingen van de door eiser voorgelegde akte,

terwijl, enerzijds, het feit dat de bedongen prijs niet integraal werd betaald niet volstaat om de weigering lid 4 van artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek toe te passen wettelijk te rechtvaardigen, daar deze bepaling moet worden toegepast als de partij die zich op het verzuim van de vormen van het onderhands geschrift beroept harerzijds, zelfs slechts gedeeltelijk, de overeenkomst heeft uitgevoerd die in de akte is vervat en als bovendien het bestaan van de overeenkomst vaststaat en door de uitvoering wordt erkend, hetgeen ten deze door het arrest niet wordt ontkend (schending van genoemde artikelen 1315 tot 1325 van het Burgerlijk Wetboek, inzonderheid 1325, lid 4, en 97 van de Grondwet),

terwijl, anderzijds, door te beslissen dat het feit in de akte zelf erkend te hebben «het bedrag van 5.000 frank te hebben ontvangen» ten aanzien van verweerster niet de uitvoering is van de overeenkomst welke in de akte vervat is en dat die zelfde vermelding geen erkenning van de juistheid van de vermeldingen van de akte kan vormen, het arrest van bewijskracht miskent van de onderhandse akte van 28 april 1967 die door verweerster werd ondertekend, daar zij daarin niet alleen had verklaard «het bedrag van 5.000 frank te hebben ontvangen», doch het van eiser te hebben ontvangen als «voorschot... op mijn huis met tuin gelegen Stenrich 68», en erin, bovendien, had vermeld dat het gaat «om de eerste betaling op het bedrag van 200.000 frank dat ik in speciën zal ontvangen bij het verlijden van de akte» en dat «wij het bovendien eens geworden zijn over een maandelijks lijfrente van 1.500 frank», hetgeen, volgens de normale betekenis van de woorden, tegelijk de erkenning van een voltooide koop tussen partijen en de gedeeltelijke uitvoering ervan door verweerster impliceert (schending van alle wettelijke bepalingen bovenaan het middel vermeld en inzonderheid van de artikelen 1319, 1320, 1322, 1325, 1582 en 1583 van het Burgerlijk Wetboek);

Overwegende dat degene die de overeenkomst, al was het gedeeltelijk, heeft uitgevoerd zich niet meer kan beroepen op de nietigheid van de akte die ze vaststelt, ook al werd deze akte niet opgemaakt in zoveel originelen als er partijen zijn die een onderscheiden belang hebben of al heeft hij niet vermeld hoeveel originelen werden gemaakt;

Dat de uitvoering kan volgen uit de aanneming van een betaling;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat verweerster zelf het door eiser overgelegde geschrift heeft ondertekend waarbij zij erkent van hem een voorschot van vijfduizend frank op haar huis te hebben ontvangen, welk bedrag de eerste betaling was op dat van tweehonderdduizend frank hetwelk zij bij het verlijden van de akte in speciën zou ontvangen;

Overwegende dat het arrest dus, met miskenning van de feiten die het vaststelt, overweegt dat het ontvangen door verweerster van een voorschot op de verkoopprijs van haar pand harerzijds niet de uitvoering is van de overeenkomst die in de akte vervat is;

Overwegende dat, nu de nietigheid van het instrumentum wegens het ontbreken van de bij artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek voorgeschreven vormen gedekt was door het begin van uitvoering van de overeenkomst die verweerster eraan heeft gegeven, het arrest niet wettelijk heeft kunnen beslissen dat dit geschrift niet als onderhandse akte kon gelden;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest ;
Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;
Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter worde beslist,
Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 februari 1973.

Voorzitter-verslaggever : M. Naulaerts.
Advocaat-generaal : M. Colard.
Advocaat : Mr. Samyn.

Wegen. — Buurtweg. — Gemeente. — Verwerving van een recht van overgang.

Krachtens de bepalingen van art. 10 van de Wet van 10 april 1841 en art. 2265 B.W. kan een gemeente zowel een recht van overgang als een eigendomsrecht op een buurtweg verwerven al naargelang van de omvang, de draagwijdte en de strekking van haar bezit.

Adriaens t./ Wulleman.

Gelet op het bestreden vonnis, op 27 juni 1972 in hoger beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Veurne ;

.....

II. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing over de civielrechtelijke vordering ;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 10 van de wet van 10 april 1841 op de buurtwegen,

doordat het bestreden vonnis beslist dat de gemeenten op grond van voormeld artikel 10 geen recht van overgang maar alleen een recht van eigendom kunnen verkrijgen,

terwijl zodanig onderscheid niet blijkt uit de tekst van bedoeld artikel en de wet van 10 april 1841 klaarblijkelijk én een eigendomsrecht én een erfdiensbaarheid van overgang bedoelt ;

Overwegende dat, krachtens de bepalingen van de artikelen 10 van de wet van 10 april 1841 en 2265 van het Burgerlijk Wetboek, de gemeente zowel een recht van overgang als een eigendomsrecht op een buurtweg kan verwerven al naargelang van de omvang, de draagwijdte en de strekking van haar bezit ;

Dat inderdaad bedoeld artikel 10 van toepassing is zowel op het recht van overgang als op de eigendom van de buurtwegen ;

Overwegende dat het vonnis, door het tegendeel te beslissen de in het middel aangehaalde wetsbepaling schendt ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis in zoverre het over de civielrechtelijke vordering uitspraak doet ;

Verwerpt de voorziening voor het overige ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweerder en eiser ieder in de helft van de kosten ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Correctionele rechtbank te Kortrijk, zitting houdende in hoger beroep.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 4 juli 1972.

Kamervoorzitter : M. A. Mast.
Staatsraden : MM. Vermeulen en Baeteman.
Eerste auditeur : M. Nimmegeers.
Advocaat : Mr. Hubene.

Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Bekwaamheid om in rechte op te treden. — Gemeenten.

De burgemeester, die optreedt, samen met de gemeentesecretaris, is niet bevoegd om de gemeente te vertegenwoordigen bij het instellen van een beroep tot vernietiging voor de Raad van State.

De beslissing die genomen werd door het College van Burgemeester en Schepenen voor de indiening van het verzoekschrift, waarbij het de gemeenteraad uitnodigde de tot het instellen van een beroep tot vernietiging vereiste machtiging te verlenen, kan niet worden beschouwd als de rechtshandeling waarbij het beroep voor de Raad van State werd ingesteld.

Het door de burgemeester en de gemeentesecretaris zonder kwaliteit namens de gemeente ingediende verzoekschrift, is buiten de beroepstermijn niet voor bekrachtiging vatbaar.

De ontvankelijkheid wordt ambtshalve vastgesteld.

Stad Gent t./ De Belgische Staat
(Minister van Binnenlandse Zaken).

Arrest nr. 15.414.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 6 april 1965, waarbij de beslissing van de gemeenteraad van Gent dd. 18 oktober 1965 tot wijziging van artikel 8 van de verordening van inwendige orde en dienst van de gemeenteraad teniet wordt gedaan ; dat de gemeenteraad bij besluit van 19 mei 1966 het college van burgemeester en schepenen gemachtigd heeft tot het instellen van het beroep ;

Overwegende dat luidens artikel 90, 9°, van de gemeentewet, het college van burgemeester en schepenen belast is met het voeren van de rechtsgedingen van de gemeente, hetzij als eiser, hetzij als verweerder ; dat de burgemeester optredende met de stadssecretaris niet bevoegd is om de gemeente te vertegenwoordigen bij het instellen van een beroep tot vernietiging voor de Raad van State ; dat de door het college op 3 mei 1966 genomen beslissing niet kan worden beschouwd als de rechtshandeling waarbij het beroep voor de Raad van State werd ingesteld ; dat anderszids het door de burgemeester en de stadssecretaris zonder kwaliteit namens de stad Gent ingediende verzoekschrift niet voor bekrachtiging buiten de beroepstermijn vatbaar is en de beslissing van het college van 21 december 1970 derhalve geen rechtsgevolg kan hebben ; dat hieruit volgt dat ambtshalve moet worden vastgesteld dat het beroep niet ontvankelijk is ; dat het past de kosten ten laste te leggen van de stad Gent.

Besluit :

Het beroep is verworpen.

NOOT. — Het optreden in rechte van de gemeente.

Bij het nazicht van de arresten van de Raad van State blijkt dat nog geregeld namens de gemeenten ingestelde rechtsvorderingen onontvankelijk worden verklaard, omdat de bevoegdheidsregelen niet werden nageleefd.

Aan het optreden in rechte van de gemeente zijn een reeks juridische vraagstukken verbonden die verband hou-

den met de onderscheidene bevoegdheden van de twee organen die terzake optreden, nl. de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen. Desbetreffend verwijzen wij naar de interessante studie van F. Debaedts : Beschouwingen over het optreden in rechte van de gemeente ; De Gemeente, 1963, blz. 140-149 en blz. 203-212.

In het kader van deze noot beperken wij ons tot de algemene regelen, zoals zij kunnen afgeleid worden uit de combinatie van de artikelen 90, 9°, en artikel 148 van de gemeentewet.

Gedingen kunnen gevoerd worden hetzij als eiser, hetzij als verwerende partij. De teksten regelen niets in verband met de tussenkomst. Het lijkt ons toe dat de tussenkomst qua bevoegdheidsproblematiek moet geplaatst worden in het raam van het verweer.

Eerste regel.

In alle gevallen treedt enkel het college van burgemeester en schepenen in rechte voor de gemeente op.

Tweede regel : onderscheid tussen eis en verweer in verband met de machtiging.

a) Het college van burgemeester en schepenen behoeft geen enkele machtiging om als verweerder op te treden voor iedere tegen de gemeente ingestelde rechtsvordering.

b) Treedt de gemeente op als eiseres, dan moet men een onderscheid maken.

1) In de welbepaalde hypothesen van de vorderingen in kortgeding en de bezitsvorderingen, van de handelingen tot bewaring van rechten of tot stuiting van verjaring en van verval, treedt het college van burgemeester en schepenen op zonder dat de instemming van de gemeenteraad is vereist.

2) Voor alle andere rechtsvorderingen moet een machtiging van de gemeenteraad bestaan voor het instellen van de eis.

De Hoven en rechtbanken en de Raad van State hebben diverse problemen beslecht in verband met de toepassing van deze algemene beginselen.

Het hiervoor afgedrukte arrest heeft de vraag behandeld aangaande rechtsgeldigheid van de bekrachtiging van het verzoekschrift door het college, na het verstrijken van de beroepstermijn van 60 dagen.

De uitnodiging van het college van burgemeester en schepenen opdat door de gemeenteraad de vereiste machtiging zou worden verleend, wordt evenmin als een rechtsgeldig ingediend verzoekschrift beschouwd in de zin van artikel 9 van de wet van 23 december 1946, thans artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State dd. 12 januari 1973. Onontvankelijk is ook het verzoekschrift dat is gesteld onder de vorm van een door de burgemeester en de gemeentesecretaris eensluidend verklaard uittreksel uit de notulen van de vergadering tijdens dewelke de gemeenteraad beslist heeft een beroep bij de Raad van State in te dienen (R.V.S. Oostakker, nr. 15.367, dd. 21 juni 1972). De memorie van antwoord moet eveneens uitgaan van het college van burgemeester en schepenen, zoniet wordt dit stuk uit de debatten geweerd (R.V.S. Van Meel, nr. 8.388, dd. 24 januari 1961). De rechtspraak toont zich alleen soepel in verband met het tijdstip van het bewijs van instemming van de gemeenteraad. De instemming met de door het college van burgemeester en schepenen ingestelde rechtstvordering wordt tijdig in de loop van het geding overgelegd (Cass., 6 maart 1961, Pas., 1961, I, blz. 734).

Normaal moet de machtiging gevraagd worden vooraleer de vordering wordt ingesteld. De wet eist echter niet uitdrukkelijk dat het college van burgemeester en schepenen de machtiging van de gemeenteraad verwerft vooraleer de rechtsvordering wordt ingesteld. De machtiging kan dus in de loop van het geding worden bekomen. Die soepelheid is zeker van belang bij gedingen voor de Raad van State, waar men slechts over een korte termijn beschikt,

die bovendien geenszins onderbroken wordt tijdens de vakantieperiodes.

Prof. Dr. W. Lambrechts.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 22 juni 1972.

Voorzitter : M. H. Paës.

Raadsheren : M. Delva en Mevr. de Man.

Advocaten : Mrs. A. Smets en J. van Rooy.

1. Belastingen. — Art. 46 Wetboek op de met het zegel gelijkgestelde taksen.

2. Bewijs. — In burgerlijke zaken en in zaken van koop-handel. — Handelsboeken.

1. Ofschoon de rechter naar luid van art. 46, lid 2, van het wetboek op de met zegel gelijkgestelde taxes geen vonnis mag wijzen op handelingen, facturen en registers die niet het bewijs van de betaling van de taxes inhouden, is deze bepaling uiteraard en mede gelet op art. 46, lid 3, niet toepasselijk, wanneer het uit de niet-betaling van de taxe voortspruitend vorderingsrecht van de Staat verjaard is.

2. Het staat de rechter vrij ook aan niet regelmatig gehouden handelsboeken aanwijzingen te ontleen, die samen met de overige hem voorgelegde beoordelingsgegevens een geheel van gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens uitmaken en aldus als volwaardig bewijs kunnen gelden.

Nuyens t. / Van Riel.

Overwegende dat de doelstelling van de door Van Riel Georges ingestelde vordering strekkende tot betaling van een T.V.-toestel Novak « Caravelle » en de toedracht van het geschil dat er aanleiding toe gaf, alsmede de door partijen ten deze gehuldigde stellingen, in het bestreden vonnis nauwkeurig werden toegelicht ; dat het Hof daaraan verwijst ;

Wat de ontvankelijkheid van de vordering betreft.

Overwegende dat indien luidens het door appellant ingeroepen artikel 46, lid 2 van het wetboek op de met zegel gelijkgestelde taksen, dat op het tijdstip van kwestieuze handelsverrichting van kracht was, de rechter geen vonnis mag wijzen op handelingen, facturen en registers die niet het bewijs van de betaling van de taks inhouden, overeenkomstig de wet, deze wetsbepaling uiteraard en mede gelet op art. 46, lid 3, het vorderingsrecht van de Staat spruitend uit de niet betaling van de zegeltaks, ingevolge verstrijken van de termijn van zes jaar, met ingang van de dag waarop het vorderingsrecht is ontstaan, krachtens art. 202-8 van voormeld wetboek verjaard is ;

dat inderdaad de levering van het bewuste — niet gefactureerde — T.V.-toestel blijkens de voorgebrachte leveringsnota op 30 november 1964 heeft plaats gegrepen, terwijl blijkens de voorhanden zijnde beoordelingsgegevens geen enkele stuitingsdaad in de zin van het ter zake toepasselijk artikel 2244 Burgerlijk Wetboek ten aanzien van geïntimeerde werd ondernomen ;

Overwegende dat, buitendien, de niet aflevering van een regelmatig gezegelde faktuur de rechtsgeldigheid van de handelsverrichting die hiervoor in aanmerking komt, onder partijen, niet aantast ;

Ten gronde :

Overwegende dat de eerste rechter, in strijd met het betoog van appellant, terecht en op grond van een oor-

deelkundige motivering welke het Hof bijtreedt en door de conclusies van appellant niet wordt weerlegd, de vordering gegrond verklaard en ingewilligd heeft ;

Overwegende dat uit het geseponeerde strafdossier blijkt dat appellant, een week vóór hij een eind maakte aan zijn losse dienstverhouding bij geïntimeerde, in november 1964, van bij laatstgenoemde een T.V.-toestel medenam, waarvoor hem op 30 november een leveringsnota ten bedrage van 12.750 fr. werd toegezonden ; dat deze som — bedrag van onderhavige eis — niet vereffend werd ;

dat inderdaad, waar appellant toendertijd zowel de materialiteit van de levering als de toezending van de leveringsnota erkende, waar hij hiertegen niet protesteerde en zich eveneens onbetuigd liet bij gelegenheid van de zes hem toegestuurde rappel-brieven waarvan de geïntimeerde sinds de laatste loonbetaling en afrekening, groot respectievelijk 1.116 fr. en 1.075 fr., op 7 november 1964, geen enkele verhandeling van uitgave of ontvangst met appellant is vermeld, terwijl de laatste belangrijke door hem betaalde som voor een T. V. Prisma + antenne, ten bedrage van 16.703 fr., dagtekent van 14 augustus 1964, hieruit naar eis van recht dient te worden afgeleid dat het litigieuze T.V.-toestel Novak « Caravelle » tot op heden onbetaald is gebleven ;

dat hierdoor meteen de versie van appellant, als zou de prijs van dit toestel verrekend zijn geworden door afhouding van loon en bijbetaling van het saldo, ontzenuwd wordt ;

Overwegende dat appellant zich tevergeefs beroept op art. 16 Wetboek van Koophandel, ter aanvechting van de bewijskracht van het voorgebrachte kasboek, waar het de rechter vrijstaat ook aan niet regelmatig gehouden handelsboeken aanwijzigingen te ontfanen die, samen met de overige hem voorgelegde beoordelingsgegevens, een geheel van gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens uitmaken, en aldus als volwaardig bewijs kunnen gelden ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;
Ontvangt het hoger beroep ;
Verklaart het niet gegrond ;
Bevestigt het bestreden vonnis ;
Verwijst appellant in de kosten van hoger beroep.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN.

5 april 1971.

Voorzitter : M. Van den Bossche.

Gerechtelijk Wetboek. — Vordering op eenzijdig verzoekschrift. — Verzoek tot bekrachtiging van verzet op titels. — Handtekening van advocaat vereist.

Art. 5 van de wet van 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van de titels aan toonder wijkt niet af van de voorschriften van de artikelen 1025 tot 1027 gerechtelijk wet boek. Het verzoekschrift tot bekrachtiging van verzet op titels dat de handtekening van de advocaat van de partij niet vermeldt en niet door een advocaat is ingediend, is nietig.

Franck t./ ...

Verzoekschrift.

(....)

Dat zij ongewild uit het bezit ontheven zijn van :

B.E.M.A.B. - Belgische maatschappij voor Beleggingsbeheer - waarvan de zetel gevestigd is te Brussel, 7, Arenbergstraat ;

de mantels van 23 certificaten verdeeld als volgt :

4 certificaten van 5 fracties dragende de nummers B 36.521 tot en met B 36.524 - Belgisch depot ;

3 certificaten van 1 fractie dragende de nummers A 34.117 tot en met A 34.119 - Belgisch depot ;

Dat deze effecten aangekocht werden op 30-1-1957 door wijlen Antoon Franck bij de Kredietbank te Stabroek ; dat de coupons jaarlijks in de loop van de maand april werden ontvangen ;

Dat na het overlijden van Franck Antoon nog enkel de couponbladen werden teruggevonden, welke afzonderlijk van de mantels worden afgeleverd bij dergelijke certificaten ;

Dat niet nader kan bepaald worden of die mantels verloren, ontvreemd of vernietigd werden ;

Dat vertoners, gebruik makend van de rechten hen verleend door de wet van 24 juli 1921, verzet deden aantekenen tegen de verhandeling van deze mantels, volgens exploit van Gerechtsdeurwaarder Roland Petrizot van Brussel in dato tien maart 1971 ;

Dat de bekendmaking gedaan werd in het daartoe bestemd bulletin ;

Dat het thans past dit verzet geldig te doen verklaren, aangezien alle wettelijke pleegvormen vervuld werden ;

Om deze redenen,

Bidden vertoners u, Mijnheer de Voorzitter, gezegd verzet van 10 maart 1971 dragende op vorenvermelde mantels, te willen bekrachtigen.

Beschikking.

Gezien het verzoekschrift, heden ter griffie neergelegd ;

Overwegende dat het verzoekschrift niet voldoet aan de bepalingen van art. 1025 tot en met 1027 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dat het verzoekschrift niet werd ingediend en ondertekend door een advocaat ;

Overwegende dat art. 5 van de wet van 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van de titels aan toonder niet uitdrukkelijk bepaalt dat het verzoekschrift door de partij zelf, niet bijgestaan door een raadsman, mag ingediend worden ;

Overwegende dat derhalve voormelde wetsbepaling niet afwijkt van de voorschriften van art. 1025 tot 1027 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Overwegende dat bijgevolg het verzoekschrift nietig is ;

Om deze redenen,

verklaren het verzoekschrift nietig.

NOOT. — In bepaalde gevallen mag een verzoekschrift ondertekent worden door een notaris, een deurwaarder, de partij of eventueel haar gemachtigde (zie de opsomming in de editie Storme van het Gerechtelijk Wetboek onder art. 1026).

Verg. Rb. Brussel, 28 juni 1968, Pas. 1969, III, 48 (verbetering van akten van de burgerlijke stand) en Rb. Brussel, 11 februari 1969, Pas. 1969, III, 78 en J.T. 1969, 335 (openbare verkoping van onroerende goederen).

C.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

4e Kamer. — 11 januari 1973.

Voorzitter : M. De Neve.

Openbaar ministerie : M. W. Van de Sijpe.

Advocaten : Mrs. A. Standaert, E. Boonen en Y. Donnet.

Onrechtmatige daad. — Binnenvaart. — Classificatiebureau. — Zinken van een schip met verlies van lading. — Verzekeraar van de lading stelt een quasi-delictuele vordering in tegen het bureau dat een classificatiecertificaat afgeleverd heeft.

Voor een binnenschip werd een classificatiecertificaat van klasse twee met de karakteristieken A-1 afgeleverd. Tien maanden later liep het schip aan de grond en zonk, wat te wijten was aan een doorroesting en aan een na de classificatie ontstane schade. De verzekeraar van de lading spreekt het classificatiebureau aan, beweerend dat de lading slechts op grond van het certificaat verzekerd werd, dat de expertise niet grondig werd uitgevoerd en dat het bureau een fout begaan heeft door het certificaat af te leveren.

Daar een certificaat slechts bewijskracht heeft wanneer het juist voor de reis wordt afgeleverd, kon het voor de verzekeraar moeilijk een bewijs van de staat van zeewaardigheid van het schip uitmaken. Bovendien was de toegekende classificatie niet van die aard, dat het schip in alle opzichten als zeewaardig mocht beschouwd worden, en het schip had na de classificatie een schade opgelopen die het certificaat deed vervallen. De verzekeraar bewijst niet dat de aanwezigheid van het classificatiebewijs van doorslaggevende aard was voor het afsluiten van de verzekering en de waardering van het risico.

L'Océanide t./ N.V. Unitas en Houssa.

Eiseres heeft verweerders gedagvaard in betaling der som van 1.534.540 frank, ter vergoeding der bedragen die zij als verzekeraarster van de lading gerst van het binnenschip « Ruki » heeft uitbetaald. Gezegd schip geladen met 250 ton gerst is op 31 mei 1970 in de Schelde te Zele aan de grond gelopen en een paar uur later te Dendermonde gezonken. Eiseres steunt haar vordering op volgende elementen :

a) de lading zou slechts verzekerd zijn geworden op grond van een classificatie-certificaat, afgeleverd door eerste verweerster op 5 augustus 1969, na expertise door tweede verweerder op 14 juli 1969 ;

b) deze expertise zou niet grondig zijn uitgevoerd, daar het schip gebreken en vetustiteit vertoonde, die de toekenning van een classificatie-certificaat hadden moeten verhinderen ;

c) verweerders, die toch een classificatie-certificaat hebben afgeleverd, hebben « onbetwistbaar een grote fout bedreven », en zijn « voor deze schade verantwoordelijk ». Verweerders betwisten ter zake iedere aansprakelijkheid.

Feiten :

Op 14 juli 1969 heeft expert Houssa in opdracht van de N.V. Unitas in een droogdok te Liège-Monsin het m/s « Ruki » onderzocht, nadat voor 67.049 frank herstellingswerken waren uitgevoerd aan dit meer dan vijftig jaar oude schip (gebouwd in Frankrijk in 1917). Hij stelde bij verslag van 14 juli 1969 voor aan dit schip de classificatie toe te tekenen van A-1/2.

Op 5 augustus 1969 werd door de N.V. Unitas een bewijs van zeewaardigheid afgeleverd, van de klasse twee met de karakteristieken A-1/2, wat volgens de algemene voorwaarden voorkomend op de rugzijde van het attest voorbehouden wordt aan « Les bateaux, dont l'état général est relativement moins satisfaisant » ; zodat deze classificatie in se reeds inhield dat de « Ruki » niet het grootste vertrouwen genoot.

Op 30 november 1969 werd bij de N.V. Navigande een verzekeringspolis afgesloten die de aansprakelijkheid van de vervoerder dekt.

Op 30 mei 1970 werd de typeverzekeringspolis (abonnement) afgesloten tussen de N.V. L'Océanide en de P.V.B.A. Malteries Léon Dreyfus tot de dekking van de lading gerst die diende vervoerd van Sens (Frankrijk) naar Leuven.

Op 31 mei 1970 liep het schip te Zele op de Schelde aan de grond, volgens het oordeel van de deskundige De Bilde (zie zijn verslag blz. 3) ingevolge een onvoorzichtigheid van de schipper, die een betere waterstand had dienen af te wachten, gezien er geen bepaalde onderwater-hindernis bestond en het alleen tengevolge van het ver gevallen waterpeil (laag water) was dat de « Ruki » de bodem heeft geraakt.

Verschillende schepen in de nabijheid kwamen direct bijstand en hulp verlenen en niet zonder moeite werd het schip aan de kade te Dendermonde gebracht. Niet-tegenstaande de brandweer aldaar met groot materiaal ter plaatse kwam, slaagde men er niet in de Ruki drijvende te houden en zonk het schip tegen de kade.

Op 5 augustus 1970 werd A. De Bilde als deskundige aangesteld ten einde :

1. het schip te beschrijven wat de staat van onderhoud en slijtage betreft ;

2. advies te geven over het feit of de vastgestelde toestand geheel of gedeeltelijk bestond op 5 augustus 1969 (datum van aflevering van het certificaat) en normaal door een expert kon vastgesteld worden.

Deze deskundige kwam ondermeer tot volgende vaststellingen :

A) het schot vertoonde een 2,30 m. lange horizontale doorroesting op 90 cm. boven het vlak en precies ter hoogte van de voorondervloer (hoekijzer), deze doorroesting « is geleidelijk ontstaan in de loop der laatste jaren ».

B) Schade aan het vooronderschot : een gat van ± 12 cm. op 3 cm. dat buiten het mangatdeksel viel ; deze schade gaf niet de indruk zeer recent te zijn, noch minder een gevolg van het zinken van het schip.

C) Aan stuurboordkant aan de onderkant van de bovenste schotplaat en de bovenkant van de onderste horizontale schotplaat een verticale plooi met inzetting en vervorming van de schotkader waardoor een horizontale scheur van ± 30 cm. in de onderste schotplaat is ontstaan ; deze scheur was duidelijk accidenteel veroorzaakt (schade niet recent, doch ook niet zo oud).

D) Aan bakboord onderkant van het vooronderschot werd een cementbox aangetroffen waarmede een vroegere lek in het schot werd gedicht. Deze cementbox werd evenwel waterdicht bevonden.

De schipper Felz scheen van deze schaden en gebreken niets af te weten, behalve deze onder D).

Na verder onderzoek komt de deskundige tot het besluit ondermeer dat het gebrek A) en de schade B) aan het vooronderschot bestonden op het ogenblik van de zaak met de rivierbedding te Zele, en dat deze schade en dit gebrek aan het vooronderschot de oorzaak zijn van het zinken van de « Ruki ».

Volgens zelfde deskundige kunnen de schade B) en ook C) goed mogelijk ontstaan zijn na het onderzoek van expert Houssa op 14.7.1969 te Monsin. De roestvertering (gebrek A)) in het midden van de onderste schotplaats moet toen al dusdanig vergevorderd geweest zijn dat deze bij een grondig onderzoek aan het licht moest gekomen zijn ; evenzo moet de vergevorderde vetustiteit van de oplooppilaar M2 en de vlakplaat Bs 2 bestaan hebben op 14.9.1969.

De deskundige doet tenslotte nochtans opmerken « dat algemeen gezien de platen van het vlak van de « Ruki »

nog voldoende dikte hebben en in behoorlijke staat van onderhoud verkeren en dat er eigenlijk maar twee zeer slechte platen in het vlak aangetroffen werden, nl. de kwestieuze oplooppilaat M2 en de plaat Bs2. Het moet ook gezegd worden dat het uiterlijk van deze platen hun vergevorderde staat van vetustiteit niet liet vermoeden, maar dat de zeer geringe dikte moest blijken bij « afkloppen » met de testhamer of testberen op datum van 14.7.1969 ».

Verantwoordelijkheid :

Uit de rechtsleer en de rechtspraak (R.C.J.B. 1958, p. 230 en 1967, p. 116 en volg.) blijkt dat het classificatie-certificaat slechts dan bewijskracht bezit, wanneer het afgeleverd werd juist vóór de reis, gedurende dewelke de schade is ontstaan (Brux. 5.7.1938, J.P.A. 1938, 251 ; zie Examen de la Jurisprudence 1954-57, nr. 16 in fine).

Ter zake dient ernaar verwezen dat het certificaat dateert van 5 augustus 1969 (onderzoek van het schip op 14.7.1969), zodat het in mei 1970 (hetzij tien maanden later) nog moeilijk voor eiseres een bewijs kon uitmaken van de al dan niet perfecte staat van de « Rudi » dat de koopwaar zou vervoeren.

Daarenboven mag ook niet uit het oog worden verloren dat, waar het louter bezit van een certificaat niet volstaat om de vervoerder vrij te stellen van aansprakelijkheid, ter zake de toegekende classificatie niet van die aard was om de « Ruki » in alle opzichten als zeewaardig te beschouwen zodat het schip ook niet het grootste vertrouwen kon genieten (zie toegekende classificatie — hoger beschreven).

Met verweerders dient ook aangenomen dat zij niet gehouden waren tot een resultaatsverbintenis ; wel tot een « middelenverbintenis ». Tenslotte dient gezegd dat tussen de periode van afgifte van het certificaat (5.8.1969) en vóór het aangaan van het verzekeringscontract (30.5.1970) en het ongeval (31.5.1970) er een schade blijkt te zijn ontstaan (schade B. Zie verslag deskundige De Bilde) die het klasseringsbewijs deed vervallen. (Zie reglement van Unitas, Deel I, hoofdst. II, § 5).

Wat er ook van zij, eiseres bewijst niet dat de aanwezigheid van het classificatiebewijs van doorslaggevende aard is geweest tot het afsluiten van het verzekeringscontract, de raming van het risico heeft gewijzigd of het voorwerp ervan heeft verhinderd (T.P.R. 1966, nr. 1, nr. 71-72). Er is zelfs geen enkel bewijs dat de bevrachting van het schip « Ruki », in Frankrijk aangegaan naar Franse wetgeving, aan het bestaan of het voorleggen van een Belgisch certificaat zou zijn onderworpen geweest. Zulke vereiste is trouwens niet gebruikelijk gezien de verweerder steeds de kontraktuele verplichting heeft een schip ter beschikking te stellen dat in staat is het overeengekomen vervoer te doen. Opmerkenswaard hierbij is dat eiseres haar eventueel verhaalsrecht tegenover de eigenaar van de « Ruki » voor het op 31 mei gebeurde ongeval, blijkbaar niet heeft uitgeoefend.

Alleszins bewijst eiseres niet dat er enig verband bestaat tussen enerzijds het verzekeringscontract van eiseres met de eigenaar van de lading gerst, en anderzijds het classificatie-certificaat afgeleverd door de N.V. Unitas, eerste verweerder.

Wat nu verweerder Houssa betreft, kan eiseres niet gevolgd worden in haar bewering dat deze expert zijn onderzoek niet grondig of zelfs niet zou hebben verricht. Er is vooreerst de reeks herstellingen die bevolen werd ten bedrage van 67.049 frank ; er is de door hem voorgestelde classificatie. De wijze waarop het onderzoek werd uitgevoerd wordt niet beschreven bij zijn verslag. Of het gebrek A) dat volgens de deskundige De Bilde mede oorzaak is geweest van het zinken van het schip, op het ogenblik van de controle te Monsin zou moeten

ontdekt zijn door Houssa, door bv. afkloppen met testhamer (het uiterlijk van deze platen lieten hun vetustiteit alleszins niet vermoeden), blijft onzeker ; in elk geval is dit niet van aard verweerder Houssa, die geen enkele kontraktuele verplichting heeft ten opzichte van de scheepseigenaar en nog minder ten opzichte van de eigenaar en/of de verzekeraar van de lading, aansprakelijk te stellen voor het ongeval, een quasi-deliktuele verantwoordelijkheid in zijnen hoofde niet bewezen zijnde.

De vordering dient derhalve als ongegrond afgewezen.

Op deze gronden,

De Rechtbank,

Kamer van alleenrechtsprekende rechter in burgerlijke zaken, gehoord de heer W. Van de Sijpe, Substituut-Procureur des Konings, in zijn overeenkomstig advies, schriftelijk gegeven in openbare terechtzitting van 2 november 1972, recht doende op tegenspraak, en alle andere en strijdige conclusies als ongegrond verwerpende.

Verklaart de vordering ontvankelijk, doch wijst ze af als ongegrond.

Veroordeelt eiseres tot de kosten.

ARBEIDSRECHTBANK TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 19 juni 1972.

Voorzitter : M. Van Meel.

Rechters in sociale zaken : MM. De Jongh en Vantomme.

Auditeur : M. Van Goethem.

Advocaten : Mrs. Coppin en Machiels.

Arbeidsrechtbank. — Bevoegdheid ratione materiae. — Buitenwettelijk pensioen. — Natuurlijke verbintenis.

De vordering tot verdere uitkering door een ex-werkgever van het buitenwettelijk pensioen, dat als een natuurlijke verbintenis aan een gepensioneerd werknemer na het beëindigen van de arbeidsovereenkomst werd toegekend, behoort niet tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank.

Verhaeghe Geraard t./ N.V. Best & Osterrieth.

Overwegende dat de eis ertoe strekt verwerende partij te horen veroordelen tot betalen van de achterstallige en vervallen pensioenuitkeringen a rato van 4.000 fr. per maand, nl. voor de uitkeringen per 1 januari en 1 februari 1972 de som van 8.000 fr. te vermeerderen met de pensioenuitkeringen te vervallen in de loop van het geding, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding, inbegrepen de rechtsplegingsvergoedingen ;

Overwegende dat het debat werd voorafgegaan door een poging tot minnelijke schikking overeenkomstig art. 734 G. Wb., doch dat de partijen niet tot verzoening zijn gekomen ;

Overwegende dat verweerder in limine litis de onbevoegdheid ratione materiae van de rechtbank opwerpt aanvoerend dat het geschil door eiser bij de rechtbank aanhangig gemaakt bij het inleidend exploit niet behoort tot de geschillen welke ingevolge de art. 578 en volgende van het gerechtelijk wetboek tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank behoren ;

Overwegende dat de vordering ertoe strekt de veroordeling van verweerder te bekomen tot het betalen van 20.000 fr., tot welk bedrag eiser zijn oorspronkelijke vordering verhoogt ;

dat dit bedrag van 20.000 fr. een bijkomend pensioen van 4.000 fr. per maand daarstelt dat verweerder aan

eiser zou verschuldigd zijn voor de maanden januari tot en met mei 1972 ;

Overwegende dat eiser gedurende 47 jaar en wel tot 30 september 1968 als bediende in dienst is geweest van verweerster, dewelke bij schrijven van 25 maart 1966 aan eiser opzegging betekende tegen 30 september 1968 ;

dat de raad van beheer van verweerster in zitting van 24 oktober 1968 besliste aan eiser van 1 oktober 1968 af een maandelijks pensioen van 4.000 fr. toe te kennen ten laste van het fonds genaamd « Instelling van Voorzorg ten voordele van het Personeel » ;

dat deze beslissing, welke de juridische oorzaak was voor de uitbetaling gedurende meerdere maanden en wel tot en met december 1971 van een pensioen van 4.000 fr. per maand door verweerster, getroffen werd nadat de arbeidsovereenkomst tussen partijen opgehouden had te bestaan ;

dat eiser voorhoudt dat dit pensioen een bezoldiging daartelt welke hem wordt uitgekeerd als gevolg van de arbeidsovereenkomst welke tussen hem en verweerster heeft bestaan ;

Overwegende dat blijkens het proces-verbaal van de zitting van de raad van beheer van verweerster dd. 24 oktober 1968 deze raad van beheer besliste aan eiser een pensioen toe te kennen van 4.000 fr. per maand waarvan de uitkering steeds aan het goedvinden van deze raad van beheer werd overgelaten, vermits aan de woorden « *toujours à sa discrétion* » deze betekenis moet worden gegeven ;

dat de kwijtingen welke eiser bij ontvangst van het hem toegekende pensioen maandelijks moest ondertekenen de vermelding dragen, welke in de Nederlandse taal omgezet luidt : « *uitzonderlijke vergoeding en zonder waarborg voor de maand...* » ;

dat uit de voormelde beslissing van de raad van beheer van verweerster alsmede uit de vermelding aangebracht op de maandelijks aan eiser ter ondertekening voorgelegde kwijtingen moet besloten worden dat verweerster enkel een natuurlijke verbintenis heeft willen aangaan zonder zich evenwel te verbinden voor wat de uitvoering ervan betreft ;

dat een geschil dat zijn oorzaak vindt in een natuurlijke verbintenis niet tot de bevoegdheid behoort van de arbeidsrechtbanken, wijl de bepalingen van de artikels 578 tot en met 583 van het gerechtelijk wetboek aan de arbeidsrechtbanken geen bevoegdheid verlenen om van een dergelijk geschil te kennen en diezelfde arbeidsrechtbank slechts bevoegd is om te kennen van de geschillen en vorderingen voorzien in de artikels 578 tot en met 583 van het gerechtelijk wetboek ;

Overwegende dat verweerster voorhoudt dat het geschil behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel en vordert dat het geschil naar deze rechtbank zou worden verzonden ;

dat verweerster door aan eiser een bijkomend pensioen toe te kennen van 4.000 fr. per maand beoogde eiser voor zijn 47 jaren goede dienst extra te belonen ;

dat de natuurlijke verbintenis door verweerster op 24 oktober 1968 aangegaan dan ook een oorzaak heeft vreemd aan de koophandel en derhalve in haren hoofde niet als een daad van koophandel kan worden aangezien ;

dat het voorwerp van het geschil ook niet behoort tot één van de in artikel 574 en volgende van het gerechtelijk wetboek opgesomde bijzondere bevoegdheden van de rechtbank van koophandel ;

dat het geschil derhalve behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gehoord de heer W. Van Goethem, eerste substituut-arbeidsauditeur, in zijn eensluidend advies, schriftelijk opgesteld en neergelegd ter openbare zitting van 23 mei 1972, rechtdoende op tegenspraak, na erover beraadslaagd te hebben, alle andersluidende conclusies verwerpende, verklaart zich onbevoegd om van de vordering te kennen, verzendt de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, houdt inmiddels de kosten aan.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE LEUVEN

25 oktober 1972.

Voorzitter : M. C. Vandenberghe.

Rechters : Burggraaf C. Terlinden en M. L. Jordens.

Openbaar ministerie : M. W. De Roeck.

Advocaten : Mrs. A. Van der Velpen, J. Vander Mousen en P. Oyserman.

Bevoegdheid. — Gerechtelijk recht. — Vordering tot alimentatieuitkering en tot betaling van kraam- en onderhoudskosten op grond van art. 340 b en c B.W. — Territoriale bevoegdheid.

De vordering tot alimentatieuitkering voor het natuurlijk kind en tot betaling van kraam- en onderhoudskosten op grond van art. 340 b en c B.W. kan volgens art. 624, 2° Ger. W. gebracht worden voor de rechtbank van de woonplaats van het kind.

P. t./ H.

Gezien de processtukken en meer bepaald de verwijzing van de zaak naar de Arrondissementsrechtbank bij vermelding hiervan op het proces-verbaal van de terechtzitting van de eerste kamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven dd. 12 juni 1972 ;

Overwegende dat de vordering, ingeleid bij geboekt exploit van gerechtsdeurwaarder A. Vander Mousen, in dienstverblijf te Waver, strekt tot veroordeling van verweerder tot betaling aan eiseres q.q. voor haar natuurlijk kind lise en in eigen naam, van een jaarlijkse uitkering tot onderhoud en van haar kraam- en onderhoudskosten op grond van artikel 430, b en c, van het Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat eiseres haar vordering aanhangig maakte bij de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven, oordelend dat deze rechtbank *ratione loci* bevoegd is op grond van artikel 626 en van artikel 591, 7°, van het Gerechtelijk Wetboek, waarnaar verwezen wordt, omdat haar kind met haar woont te Scherpenheuvel en de gevorderde uitkering dus aldaar betaalbaar is ;

Overwegende dat verweerder deze bevoegdheid *ratione loci* betwist omdat het in artikel 591, 7°, alleen gaat om geschillen tot uitkering van onderhoud waarvan de kennisgeving aan de vrederechter wordt opgedragen met juist, in terminis, uitsluiting van de geschillen op grond van artikel 340 b van het Burgerlijk Wetboek ;

dat derhalve de bevoegdheid, wat deze laatste geschillen betreft, dient bepaald overeenkomstig artikel 624, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek en niet overeenkomstig artikel 626 ; dat dus de rechtbank van zijn woonplaats, zijnde de Rechtbank van eerste aanleg zetelend te Nijvel, bevoegd is ;

Overwegende dat inderdaad met verweerder dient aanvaard te worden dat, voor een geschil gegrond op artikel 340 b van het Burgerlijk Wetboek, geen bevoegdheid aan de rechter van de woonplaats van het kind kan worden toegekend bij toepassing van artikel 626 van het Gerecht-

lijk Wetboek met verwijzing naar artikel 591, 7°; dat door deze artikelen alleen geschillen worden beoogd die tot de bevoegdheid van de vrederechter behoren (zie Fettweis, Bevoegdheid, nr. 558, blz. 307);

Overwegende dat het evenwel dan de vraag is of de rechtbank van de woonplaats van het kind niet bevoegd is op grond van artikel 624, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, als zijnde deze van de plaats waar de verplichting tot uitkering van onderhoud moet worden uitgevoerd;

Overwegende dat artikel 624 van het Gerechtelijk Wetboek de vroegere bevoegdheidsregels van artikelen 39 en 42 van de wet van 25 maart 1876 bevestigt, met nadere bepaling van de draagwijdte ervan (zie Verslag Van Reepinghen over de Gerechtelijke Hervorming, blz. 240);

dat er voor het in werking treden van het Gerechtelijk Wetboek onenigheid bestond in de rechtsleer en de rechtspraak betreffende de territoriale bevoegdheid voor vorderingen gesteund op art. 340 b van het Burgerlijk Wetboek;

dat soms aanvaard werd dat artikel 42 van de wet op de bevoegdheid slechts toepasselijk was voor contractuele verplichtingen met uitsluiting van wettelijke verplichtingen zoals deze voortspruitend uit artikel 350 b van het Burgerlijk Wetboek; dat luidens artikel 1247 van het Burgerlijk Wetboek alimentatieschuld haalschuld is met als gevolg dat alleen de rechter van de woonplaats van de verweerder bevoegd geacht werd (zie Rep. Prat. Dr. B., V°, Compétence en matière civile et commerciale, nr. 1551, en V°, Aliments, nr. 32-33, en de aldaar aangehaalde rechtspraak: Beroep Brussel, 2-3-1935, J.T. 1935, blz. 326); dat deze zienswijze ook wel steun vindt in het feit dat de wetgever van 10 februari 1953, tot aanvulling van artikel 42 van de wet op de bevoegdheid, uitdrukkelijk voor de uitkeringen tot onderhoud, die tot de bevoegdheid van de vrederechter behoorden, de territoriale bevoegdheid van de rechter van de woonplaats van de pensioengerechtigde bepaalde; dat deze tekst overigens in artikel 626 van het Gerechtelijk Wetboek hernomen is; dat indien deze bevoegdheid op grond van het vroeger artikel 42 en van het huidig artikel 624, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek reeds vaststaat, de wet van 1953 en artikel 626 van het Gerechtelijk Wetboek overbodig waren;

Overwegende dat evenwel de rechtspraak en de rechtsleer vroeger reeds overwegend aanvaardden dat het «forum contractus» van het vroeger artikel 420 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering door artikel 42 van de wet van 26 maart 1876 werd uitgebreid tot alle roerende verbintenissen, ook deze die uit de wet volgen, zoals de verplichting tot uitkering van onderhoud (zie ontleding van de voorbereidende werken in Beroep Gent, 17-2-1933, Pas. 1933, I, 95); dat hieruit werd afgeleid dat voor een geschil op grond van artikel 340 b van het Gerechtelijk Wetboek mocht worden gedagvaard voor de rechtbank van de woonplaats van het kind (zie Beroep Brussel, 12-7-1893, Pas. 1894, I, 69; 2 Oktober 1910, Pas. 1911, I, 362; Beroep Luik, 22-2-1939, Pas. 1940, II, 12; 15 oktober 1953, Jur. Liège 1954, 34; Burg. Antwerpen, 16-2-1962, R.W. 1961-62, 1571; Burg. Hasselt, 28-5-1954, Pas. 1955, III, 118);

dat deze zienswijze ook werd bijgetreden door de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming (zie verslag blz. 250, commentaar art. 624: «onder verplichtingen moet men zowel de verplichtingen verstaan die voortvloeien uit contracten als die welke voortkomen uit oneigenlijke contracten, wanbedrijven en oneigenlijke wanbedrijven, zelfs die welke door de wet zijn gesteld», met noot nr. 98);

Overwegende dat het derhalve behoort te aanvaarden dat, op grond van artikel 624, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek een geschil gesteund op artikel 340 b van het Burgerlijk Wetboek wel bij de rechtbank van de woonplaats van het kind mag worden aanhangig gemaakt;

dat het derhalve behoort de zaak terug naar de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven te verwijzen.

Overzicht van de Rechtspraak der Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas.

door Ere-Voorzitter A. CLOQUET

(Vervolg op nr. 35 - Slot)

§ 4. Expertise

75. Conventionele expertise gelijkwaardig met een gerechtelijk deskundigenonderzoek.

Verweerster beweerde dat de expertise waarop eiseressen hun vordering steunden, haar niet tegenstelbaar was. Die betwisting was niet gegrond, want het bleek dat de expertise vrijwillig bijgewoond werd door een persoon die verweerster geldig vertegenwoordigde. Verweerster wierp nog op «dat de deskundige niet aangesteld werd door een bevoegde rechter, noch door een geldig vonnis». Hierop antwoordt het vonnis «dat dit zonder belang is, aangezien verweerster de expertise vrijwillig bijwoonde, zodat de expertise ten aanzien van verweerster geen gerechtelijke doch een vrijwillige expertise was, die daarom niet minder bewijskracht heeft.»

(Gez. Dupon t. / Thoen, 14 april 1970).

76. Onverenigbaarheid. — De rechter dient te vermijden een bloedverwant als deskundige te benoemen. — Hij moet hem echter wel aanstellen als de partijen het bij gemeen akkoord vragen.

De partijen vroegen, dat een bloedverwant van de rechter als deskundige zou aangesteld worden, daar hij reeds in andere geschillen met dezelfde verweerders in dezelfde ongevallen was opgetreden. De rechtbank besliste «dat er geen bezwaar bestaat nopens de aanstelling door Ons van voornoemde deskundige, vermits gezegde aanstelling bestaat in een voor de rechter verplichte bekrachtiging van de tussen partijen gesloten overeenkomst (art. 964 Ger. W.).»

(Van Landeghem t. / Buildingbouw en Pieux Franki, 8 maart 1971).

N.B. — De rechter dient zich echter te wraken wanneer voor hem een geschil gebracht wordt, waarin gepleit wordt over een deskundig verslag dat door een bloedverwant van de rechter is opgesteld.

77. Onverenigbaarheid. — Na neerlegging van zijn verslag is de deskundige rechter geworden van de rechtbank die in de zaak moet beslissen.

De rechtbanken van koophandel moeten vermijden een rechter in handelszaken als deskundige aan te stellen. Wanneer echter beide partijen verlangen en uitdrukkelijk vragen, dat een rechter in handelszaken als deskundige aangesteld wordt, zal de rechtbank wel art. 964, eerste lid, Ger. W. moeten toepassen (zie nr. 76). De kwestie van de wraking van de collega's die deze deskundige aangesteld hebben, zal zich dan voordoen wanneer op het deskundig verslag moet gepleit worden.

In het door de rechtbank behandelde geval was de toestand anders: de bij het vonnis aangestelde deskundige had zijn verslag ingediend en werd een tijd daarna tot rechter benoemd. Een bijkomend deskundig onderzoek bleek echter noodzakelijk. De rechtbank besliste:

«dat het in principe wenselijk is geen rechter in handelszaken als deskundige aan te stellen;

«dat het nochtans in dit geval niet redelijk zou zijn geen beroep te doen op dezelfde deskundige, die reeds de toestand in die hoedanigheid heeft onderzocht.»

(Burm en Van de Steene t. / Buildingbouw en Maes-De Kever, 18 mei 1971).

78. Kort geding. — *Expertise niet toelaatbaar wanneer zij gevraagd wordt buiten de termijn waarin de vordering ten gronde diende ingesteld te worden (art. 1648 B.W.).*

Eiser had een silo voor meel gekocht en beweerde vier jaar nadien dat de dichtingen ervan foutief waren. Hij vroeg de benoeming van een deskundige om de gebreken van het toestel te beschrijven. De voorzitter in kort geding wees de eis af om de volgende redenen:

Overwegende dat het feit, dat een partij lang wacht om een expertise uit te lokken, niet altijd *per se* tot gevolg heeft dat er geen hoogdringendheid meer bestaat;

« dat gezegde vertraging integendeel soms de hoogdringendheid kan verscherpen;

« Overwegende echter dat de vordering ten deze tardief is;

« dat wanneer de wet zelf bepaalt dat een vordering binnen een bepaalde termijn moet ingesteld worden, dit impliceert dat in het beschouwde geval die zelfde termijn *a fortiori* moet in acht genomen worden wat een aanvraag tot expertise betreft;

« dat de koper die de gebreken van de zaak wil inroepen, gehouden is binnen een korte termijn op te treden;

« dat dit hem verplicht niet alleen binnen die termijn te reclameren, maar bovendien binnen die termijn een expertise uit te lokken en zijn vordering in te dienen;

« dat waar een vordering tot aanstelling van een deskundige ten gronde zou kunnen afgewezen worden wegens haar laattijdige aanvraag, een dergelijke vordering tevens als laattijdig moet afgewezen worden in kort geding;

« dat het anders steeds mogelijk zou zijn art. 1648 B.W. te omzeilen, door zich tot de rechter in kort geding te wenden. »

Van der Stichelen t. / De Paeppe, 8 maart 1971).

79. Vraag tot benoeming van een deskundige om advies te geven over de authenticiteit van een schilderij, waarvan eiser twijfelt. — *Consultatie over een eventueel recht. — Niet ontvankelijk.*

Een kunstliefhebber, die een doek als zijnde een « Servaes » gekocht heeft, maar nu aan de authenticiteit ervan twijfelt, vraagt de aanstelling van een deskundige. De rechtbank wijst deze vordering af om de navolgende redenen:

« Overwegende dat de vordering evenmin gegrond is, althans *hic et nunc*, in zover zij steunt op de 'twijfels' die hij koestert nopens de kwestie of het door hem gekochte schilderij wel van de hand van Servaes is;

« dat hij niet bewijst vroeger dan 29 april 1970 enige twijfel nopens de authenticiteit van het werk uitgedrukt te hebben;

« dat hij niet het minste bewijs en in zijn conclusie zelfs niet de minste uitleg verstrekt nopens de redenen die hem aan de authenticiteit hebben doen twijfelen, noch omtrent het ogenblik en de omstandigheden waarin dit gebeurd is;

« dat eiser bij zijn dossier niet het minste advies, van wie ook, voegt om die twijfel te staven;

« dat in die omstandigheden de vordering van eiser niet steunt op de bewering van een beweerd recht, maar op een loutere hypothese die hij zou willen doen nagaan ten einde zelf ingelicht te worden;

« Overwegende dat verweerder verklaart overtuigd te zijn van de authenticiteit van het door hem verkochte schilderij, maar betwist de authenticiteit te hebben gegarandeerd;

« dat eiser in elk geval niet beloofd heeft met het

schilderij een attest van authenticiteit af te leveren;

« dat indien de woorden 'schilderij Servaes' mochten beschouwd worden als een verzekering dat het schilderij authentiek is, eiser dan beschikt over de gewone garantie die ieder verkoper verschuldigd is, zodat eiser niet gerechtigd zou zijn om bovendien, bij wijze van expertise, een supplementaire waarborg te eisen die niet voorzien was bij de verkoop;

« Overwegende dat eiser een expertise vraagt 'tot bevestiging van de authenticiteit' welke hij beweert hem te zijn beloofd geworden;

« dat een dergelijke aanvraag niet ontvankelijk is, als strekkende tot een loutere raadpleging nopens eventuele rechten. »

(De Troyer t. / De Vuyst, 11 mei 1971).

Hoofdstuk IV.

Gerechtskosten.

80. Ten gevolge van *peremptie nutteloos geworden gerechtskosten*. — *Onverschuldigd door de schuldenaar betaald*. — *Schuldenaar failliet*. — *Curator eist terugbetaling*.

Een schuldeiser had een vonnis bij verstek bekomen. Aanvankelijk wilde hij het laten ten uitvoer leggen, maar liet meer dan een jaar verstrijken met het gevolg dat het vonnis, onder het stelsel van het vroegere wetboek van rechtsvordering, geperimeerd was. De schuldenaar werd later failliet verklaard, maar nog tijdens de verdachte periode betaalde hij de hoofdsom en bijna al de gerechtskosten. Na de faillietverklaring vroeg de schuldeiser zijn opnemings in het passief voor het saldo van de kosten. De curator eiste terugbetaling van de geperimeerde gerechtskosten. De rechtbank aanvaardde principieel dit standpunt.

« Overwegende dat de schuldenaar 7.295 fr. ontving;

« dat de curator staande houdt dat dit bedrag door de schuldenaar betaald werd nadat de *peremptie* ingetreden was en bijgevolg toen al de gedane kosten — ook de kosten van dagvaarding en inschrijving op de rol — ten gevolge van het verval nutteloze kosten geworden waren (Dalloz, *Répertoire de procédure civile*, 1956, v° *Péremption d'instance*, nr. 161);

« Overwegende dat de betaling van voornoemd bedrag of van een deel ervan binnen de verdachte periode tweemaal nietig is, eenmaal als niet verschuldigd, eenmaal als nietig tegenover de boedel luidens art. 445 faillissementswet. »

(Ets. Gauverit t. / Faill. De Mulder, 16 juni 1970).

N.B. — Waarom luidens art. 445? Omdat de betaling van een niet verschuldigd bedrag in feite neerkomt op een schenking, tenzij men zou oordelen dat de schuldenaar steeds gehouden gebleven was krachtens een natuurlijke verbintenis.

81. *Reiskosten van een gerechtsdeurwaarder die konden vermeden worden*. — *Nutteloze gerechtskosten*.

Eiseres, gevestigd te Kortrijk, wendde zich tot een gerechtsdeurwaarder te Antwerpen; deze wendde zich voor de betekening van de dagvaarding tot een deurwaarder met standplaats te Aalst.

« Overwegende dat het wel het recht van eiser is zich te wenden tot welke gerechtsdeurwaarder ook die in het arrondissement Dendermonde mag instrumenteren;

« dat echter wanneer er merklijk dichter bij de woonplaats van de verweerder, meerdere gerechtsdeurwaarders kunnen verzocht worden de gewenste betekening te doen, het feit zich zonder speciale redenen te wenden tot een

veel verder gelegen gerechtsdeurwaarderskantoor, een grill uitmaakt, waarvan verweerder niet het slachtoffer mag worden ;

« Overwegende dat wie een schade heeft geleden, de schade moet beperken wanneer hij het kan ;

« dat op dezelfde wijze, wie gerechtskosten moet uitgeven om tot zijn goed recht te komen, geen frustratoire kosten, d.i. geen kosten die konden vermeden worden, aan zijn wederpartij mag opleggen ;

« Overwegende dat de wijze van doen van eiseres zeker niet strookt met de geest van het gerechtelijk wetboek dat in het algemeen belang beoogt de rechtsbedeling goedkoper te maken. »

(Kredietwaarborg t. / Foubert, 1 september 1970).

82. Rechtsplegingsvergoeding. — Van ambtswege toe te kennen als het vonnis bij verstek verleend wordt.

« Overwegende dat de vraag rijst of de vergoeding van art. 1022 Ger. W. speciaal dient gevraagd te worden ;

« Overwegende dat zij wel dient gevraagd te worden wanneer de partijen schriftelijke conclusies nemen (art. 1021 Ger. W.) ;

« dat de vergoeding echter niet apart dient gevraagd te worden wanneer het een vonnis bij verstek betreft zonder neerlegging van schriftelijke conclusies ;

« dat de vergoeding dan van ambtswege door de rechter dient toegekend te worden ;

« Overwegende dat art. 1022 Ger. W. oorspronkelijk bedoeld was als stellende het recht op een vergoeding die diende gevraagd te worden (Verslag van de Koninklijke Commissaris, 1964, blz. 394) ;

« dat volgens de tekst van de Commissies van de Senaat (zie verslag De Baeck, Parl. St., Senaat, 1964-6g, nr. 170, blz. 156-157), er dan nog sprake was van sommen die 'toegekend worden of kunnen worden' ;

« Overwegende dat de tekst, zoals hij door de Kamers werd goedgekeurd, voormeld alternatief niet behouden heeft en enkel spreekt van het tarief 'van de sommen die door de rechter worden toegekend als invorderbare kosten' ;

« Overwegende dat iedere partij die de veroordeling van de andere partij in de gerechtskosten vordert, derhalve dient geacht te worden de toepassing van het bij K.B. van 12 september 1969 bepaalde tarief te vragen ;

« dat de vergoeding verschuldigd is door de partij die in het ongelijk gesteld wordt, zelfs indien haar verweer geen roekeloos of tergend karakter vertoont. »

(N.V. Duportail t. / De Geest, 7 oktober 1969).

83. Geschil betreffende de opneming van een schuldvordering in het passief van het faillissement. — Geen rechtsplegingsvergoeding verschuldigd.

« Overwegende dat het K.B. van 12 september 1969 de rechtsplegingsvergoeding instelt in verband met vorderingen die ertoe strekken een *veroordeling* te doen uitspreken tot de *betaling* van een geldsom ;

« Overwegende dat de betwisting van een schuldvordering als zodanig alleen strekt tot de *opneming* van de schuldeiser in het passief, en niet rechtstreeks tot de *betaling* van de schuldvordering ;

« dat de betaling, zelfs voor een bevoorrechte schuldvordering, onzeker is en afhangt van de vereffening ;

« Overwegende dat er derhalve geen rechtsplegingsvergoeding dient toegepast te worden in de geschillen die, zoals het onderhavige geschil, louter de *opneming* nastreven van de schuldeiser in het passief. »

(Strybos t. / Faill. Demisco, 7 april 1970. In dezelfde zin : Socadis en Concentrés au graphite colloïdal t. / Faill. Boelens, 13 april 1971).

84. Kan een rechtsplegingsvergoeding verschuldigd zijn aan of door de failliete boedel in geschillen die geen betrekking hebben op de opneming van een schuldvordering ?

Wij laten hierna, los van iedere rechtspraak, enkele bedenkingen volgen nopens dit probleem.

Buiten de betwistingen van schuldvorderingen zijn er in de faillissementen tal van geschillen, waarbij de wet van het dividend geen rol speelt. Het zijn bijv. vorderingen die de curator instelt tegen de schuldenaars van de boedel. Het zijn ook vorderingen, ingesteld tegen de boedel, doch voor schulden van de boedel, die dienen betaald te worden vóór iedere uitkering aan welke schuld-eiser ook in de boedel.

Een rechtsplegingsvergoeding kan slechts toegekend worden aan een partij wanneer zij door een advocaat verschijnt. De vraag is dan of de curator die voor de failliete boedel verschijnt, als advocaat optreedt.

Twijfel is mogelijk, daar sommige balies de volgende regels ten overstaan van de leden van de Orde schijnen te aanvaarden.

1) De curatoren zouden geen verhaal bij de Orde kunnen vinden, wanneer een betwisting ontstaat nopens het bedrag van hun honorarium voor de uitvoering van buitengewone taken, die niet onder het tarief van de curatoren vallen.

2) De curatoren zouden zich niet op de regels van de Balie mogen beroepen m.b.t. de mededeling van stukken, de geloofbaarheid omtrent de teruggave van stukken, het confidentieel karakter van correspondentie tussen advocaten, e.d.

3) De curator zou de toga niet mogen dragen wanneer hij als curator voor de rechtbank verschijnt, opdat hij er zich van bewust zou zijn dat zijn hoedanigheid van advocaat op de achtergrond gedrongen wordt door zijn hoedanigheid van curator.

Het is juist omdat zij advocaten zijn, dat de rechtbank in de regel de curatoren onder de leden van de balie kiest.

De honorering van hun prestaties vinden zij in het getarifieerd honorarium dat hun toekomt, maar de boedel zou een deel van dit honorarium — en dit zou dan nog rechtvaardig zijn ook — terugkrijgen indien de boedel rechtsplegingsvergoedingen mocht ontvangen in de geschillen waarin hij in het gelijk wordt gesteld.

Indien men in voorkomend geval die vergoedingen niet aan de boedel toekent, zouden de curatoren er alle belang bij hebben de zaken zelf niet meer namens de boedel te pleiten, ofschoon zij voor de gerechtelijke behandeling van de geschillen, — en het zou in het belang van de boedel zijn zich tot een andere advocaat te wenden om hem die geschillen te laten pleiten ten einde een rechtsplegingsvergoeding ten voordele van de boedel te doen toekennen.

Hoofdstuk V.

Diverse problemen.

85. Verstek. — Vonnis dat geacht wordt op tegenspraak te zijn geweest. — Geen sacramentele termen.

De oorspronkelijke eiseres had de toepassing van art. 751 Ger. W. gevraagd ; de formaliteiten van dit artikel waren vervuld en een vonnis werd gewezen. De verweerder kwam in verzet, aanvoerend dat in het vonnis niet gezegd werd dat het « zoals op tegenspraak » geveeld was. De rechtbank verklaart het verzet niet-ontvankelijk op grond van de volgende motivering :

« Overwegende dat het geveelde vonnis al de voorwaarden vervult om geacht te worden op tegenspraak te zijn

gewezen ;

« dat het feit dat de rechtbank verklaard heeft het vonnis bij verstek te vellen, hieraan niets verandert ;

« Overwegende dat art. 751 Ger. W. twee gevallen vermeldt, waarin het vonnis geacht wordt op tegenspraak gewezen te zijn : 1) het geval dat de partij niet verschijnt; 2) het geval dat zij wel verschijnt, maar geen conclusie genoemd heeft ;

« Overwegende dat, wanneer de partij niet verschijnt of, zoals in casu het geval was, verklaart zich terug te trekken — hetgeen met de niet-verschijning gelijk staat —, het vonnis bezwaarlijk anders dan als 'vonnis bij verstek' kan gekwalificeerd worden ;

« Overwegende dat het Gerechtelijk Wetboek niet bepaalt dat zulk vonnis dient uitgesproken te worden met toevoeging van een formule zoals 'vonnis bij verstek zoals op tegenspraak gewezen' of 'vonnis bij verstek geldende zoals op tegenspraak' of iets dergelijks ;

« Overwegende dat het vonnis uitgesproken onder de door art. 751 gestelde voorwaarden, zijn karakter aan de wet zelf ontleent ;

« dat dit vonnis, wanneer de partij niet is verschenen, wel een vonnis bij verstek blijft, maar niet meer voor verzet vatbaar is ;

« Overwegende dat het verval van een rechtsmiddel, hier met name het verzet, een sanctie is, die bestaat buiten de termen van het vonnis en niet van die termen afhangt ;

« Overwegende dat het verzet derhalve niet ontvankelijk is ».

(Van Laere t. / Schotense Dichtingswerken, 31 maart 1970).

87. Voorbehoud om te concluderen ten gronde. — Art. 751 staat de rechtbank toe de gereserveerde punten te beslechten zonder eerst aan de partij die het voorbehoud heeft gemaakt, te bevelen ten gronde te concluderen.

De eiseressen vorderden de toepassing van art. 751 Ger. W. De verweerster had een conclusie genomen m.b.t. de ontvankelijkheid van de eis en had zich het recht voorbehouden verder ten gronde te concluderen. Eiseressen beweerden dat de rechtbank op dit voorbehoud geen acht moest slaan. Deze stelling wordt verworpen :

« Overwegende dat het vonnis weliswaar bij toepassing van art. 751 diende geacht te worden op tegenspraak te zijn gewezen, zelfs indien verweerster niet verschenen was of geen conclusie had genomen ;

« dat verweerster echter nu wel verschenen is en conclusie genomen heeft ;

« dat art. 751 niet zegt, dat de rechtbank in zulk geval over de grond van de zaak mag beslissen zonder eerst de exceptie van niet-ontvankelijkheid te hebben beslecht en zonder eerst aan de verweerder te hebben bevolen een conclusie ten gronde te nemen ;

Overwegende dat het luidens de artikelen 868 en 869 Gr. W. de rechter vrijstaat volgens de aard en de noodwendigheden van de zaak de excepties afzonderlijk te beslechten of de exceptie bij de hoofdzaak te voegen, doch dan mits de partijen te gelasten ten gronde te concluderen. »

(Gez. Dupon t. / Thoen, 14 april 1970).

88. Anders samengestelde rechtbank. — Begrip.

In een zaak, waarin de rechtbank van koophandel te Sint-Niklaas een expertise bevolen had, werd het eerste punt uit de aan de deskundige gegeven opdracht verwijderd bij arrest van 17 december 1968 van het Hof van beroep te Gent ; het Hof verwees de zaak voor ver-

dere behandeling terug naar de rechtbank van koophandel te Sint-Niklaas, anders samengesteld.

Tot 1 november 1970 bestond de rechtbank uit drie rechters, bijgestaan door een referendaris. De zaak werd na 1 november 1970 opnieuw voor de rechtbank behandeld, maar de referendaris was thans voorzitter, van de rechtbank. De gewezen referendaris, thans voorzitter, maakte dus deel uit van de rechtbank en de rechtbank was bijgevolg niet « anders samengesteld ». Intussen was wel bij K.B. van 1 maart 1971 een plaatsvervangend rechter benoemd, maar ook deze kon in de zaak geen deel uitmaken van de zetel, daar de belangen van een der partijen door een van zijn bloedverwanten waargenomen werden. In de gegeven omstandigheden besliste de rechtbank dat er aanleiding toe bestond het debat te heropenen en de zaak naar de bijzondere rol te verwijzen, in afwachting van de benoeming van de opvolger van de tegenwoordige voorzitter, die op 23 juni 1971 in ruste zou gesteld worden.

(Wauters t. / Van den Bussche, 8 juni 1971).

89. Tussenkomst en vrijwaring. — Scheidsrechterlijke overeenkomst tussen verzekerde en verzekeraar, waarbij het de verzekerde verboden wordt de verzekeraar tot tussenkomst en vrijwaring op te roepen in een door derden tegen de verzekerde ingeleid geding. — Nietigheid van de clause voor het geval dat de verzekeraar zijn dekking weigert.

Zie supra, nrs. 30 en 65.

90. Gedwongen tussenkomst kan tussen de partijen in het geding bij gewone conclusie aangebracht worden. — Vereiste. — Verband met de hoofdvordering.

« Overwegende dat sedert de inwerkingtreding van het gerechtelijk wetboek de vorderingen tot tussenkomst niet meer door middel van een dagvaarding moeten geschieden ;

« dat iedere gedingvoerende partij een andere partij die reeds in hetzelfde geding aanwezig is tot tussenkomst mag oproepen door middel van conclusies (artt. 15, 16 en 813 Ger. W.) ;

« dat het gerechtelijk wetboek evenwel geen wijziging gebracht heeft aan het nog steeds geldende principe, dat het voorwerp van de oproeping tot tussenkomst verband moet houden met de hoofdvordering (R.P.D.B., v° Intervention en matière civile, nr. 68 ; Dalloz, *Répertoire de procédure civile*, 1956, v° Intervention, nr. 8, 3°) ».

Ten deze betrof de hoofdvordering de kwestie of de veilingprijs van 219 varkens door eerste dan wel door tweede verweerder aan eiseres verschuldigd was. In zijn conclusie vorderde de eerste verweerder : 1) betaling van een bedrag van 200.000 fr. dat hij beweerde aan tweede verweerder geleend te hebben ; 2) betaling van een bedrag van 239.451 fr., dat hij aan tweede verweerder overhandigd had om het te gebruiken bij wijze van voorschotten aan de producenten en te gelden op de hen toekomende prijs van de veiling van de door hen aangebrachte dieren. Geen van beide bedragen hield verband met het voorwerp van de hoofdvordering.

(Gebr. De Bock t. / Gentse Veiling en Baert, 28 april 1970).

91. Tussenkomst. — De rechtbank mag een partij niet gelasten een derde in het geding te betrekken.

Zie supra, nr. 48.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

20e Kamer. — 24 november 1972.

Voorzitter : M. Verkaeren.
 Rechters : M. Wauters en Mevr. Viérin.
 Openbaar ministerie : M. Dujardin.

Verstek en verzet in strafzaken. — Verzet tegen een vonnis waarin vermeld wordt dat de verdachte gehoord werd in zijn antwoord op de conclusie van het openbaar ministerie.

De verdachte kwam in verzet van een vonnis waarin vermeld werd dat hij gehoord was in zijn uitleg en middelen van verdediging en zijn antwoord op de samenvatting en de conclusie van het openbaar ministerie.

Zulk vonnis dient beschouwd te worden als op tegenspraak te zijn gewezen, zolang er geen verbeterend vonnis wordt gegeven ten einde eventueel sommige materiële vergissingen recht te zetten.

Eilers.

Nota van het O.M. betreffende de ontvankelijkheid van het verzet.

1. De beklaagde werd uit hoofde van onopzettelijke slagen en verwondingen door deze kamer van de correctionele rechtbank bij vonnis dd. 29 juni 1972 « op tegenspraak » veroordeeld tot één maand gevangenisstraf en 250 fr. geldboete. Gezien haar contradictoir karakter werd deze beslissing hem niet betekend, hetgeen nochtans niet belet heeft dat hij bij kennisname van zijn veroordeling op 28 augustus 1972 verzet aantekende.

2. Nu is de vermelding « bij verstek » of « op tegenspraak » in de vonnissen en arresten zo niet overbodig, dan toch van ondergeschikt belang (J. J. Boels, noot onder Burg. Brussel, 14 april 1964, J.T. 563). De bepaling van het karakter van een beslissing wordt immers niet aan de beoordeling van de rechter overgelaten, maar steunt overeenkomstig artikel 186 van het Wetboek van strafvordering op de verschijning of de vertegenwoordiging van de partijen.

Ingeval van verzet is de rechtbank dan ook niet gebonden door de in het eerste geding gegeven bepaling, maar zal ze het al dan niet contradictoir karakter van de bestreden beslissing uit de in het vonnis en in het zittingsblad vermelde verschijning of vertegenwoordiging van de verzetser afleiden. Dit geldt zowel in strafzaken als in civilibus en steunt op een constante rechtspraak (Cass., 3 maart 1870, Pas., 1870, I, 242, Cass., 13 december 1877, Pas., 1878, I, 26; Cass., 28 maart 1949, Pas., 1949, I, 228; Cass., 14 juli 1952, Pas., 1952, I, 753) en op een gelijklopende rechtsleer (Faustin-Helie, Traité de l'instruction criminelle, éd. Belge, I, nr. 4319; Bernard en Simont, Examen de jurisprudence, nr. 74, R.J.C.B. 1959, bl. 934).

3. Zo het er slechts om ging de vermelding « op tegenspraak » te veranderen in « bij verstek », dan kon deze materiële vergissing zonder aarzeling door de rechtbank worden rechtgezet door middel van een verbeterend vonnis. Vermeldt echter het vonnis dat de beklaagde gehoord werd in zijn uitleg en middelen van verdediging, terwijl hij in feite niet is verschenen ter terechtzitting, dan wordt het geval bedenkelijk.

Het contradictoir karakter dat aan een rechterlijke beslissing wordt toegekend en de vermelding van zijn verschijning of vertegenwoordiging kan eventueel te wijten zijn aan een misverstand. Zo beschouwde de vroegere, weliswaar verouderde, rechtspraak van het hof van cas-

satie een rechterlijke beslissing als contradictoir ingeval de beklaagde zich verdedigd had betreffende de belastinglegging en hij het onderzoek ter terechtzitting had bijgewoond (Cass., 17 oktober 1876; Pas., I, 391; Cass., 22 juni 1891, Pas., 1891, I, 190; 4 januari 1909, Pas., 1909, I, 78), terwijl thans de beklaagde moet tegenwoordig zijn bij de vordering van het openbaar ministerie om aan het vonnis een contradictoir karakter te geven en de rechten van de verdediging niet te schenden. Zo nu een vonnis of arrest op grond van een verkeerde interpretatie vastgesteld heeft dat de beklaagde ter terechtzitting is verschenen, terwijl uit het zittingsblad blijkt dat hij na een eerste verschijning niet meer tegenwoordig was op de volgende zittingen, dan berust deze vaststelling niet op valse gegevens, en kan dit misverstand door middel van verbetering worden hersteld (Cass., 4 februari 1952, Pas., 1952, I, 318; Cass., 9 juli 1956, Pas., 1956, I, 1260; 11 februari 1957, Pas., 1957, I, 687).

4. In het onderhavige geval gaat echter niet om een verkeerde interpretatie, maar om een authentieke vaststelling in het vonnis, waarbij vermeld wordt dat de beklaagde « gehoord werd in zijn uitleg en middelen van verdediging » en « zijn antwoord » op de samenvatting en conclusies van het openbaar ministerie. Dergelijke ambtelijke vaststelling kan niet ontzenuwd worden door de bewering dat de beklaagde toch niet verschenen is ter terechtzitting noch door het leveren van het tegenbewijs (Cass., 28 mei 1962, Pas., 1962, I, 1105), maar slechts door inschrijving wegens valsheid (Pandectes belges, Tw. Jugement, n. 1726 R.P.D.B., Tw. Jugements et arrêts, n. 559; P. Chambon, noot onder Cass. fr. 23 oktober 1969, J.C.P., 1970, n. 16370).

5. Blijft dan nog een laatste punt. Thans is alleen het verzet tegen het vonnis dd. 29 juni 1972 aanhangig bij de rechtbank, maar er is hoegenaamd geen vordering tot verbetering van het eerste vonnis naar voren gebracht, zodat de rechtbank bezwaarlijk op eigen gezag een verbeterend vonnis kan uitspreken (Cas. fr. 6 februari 1962, Bull. crim., 1962, nr. 79; Jean Robert, art. 707 à 713, nr. 119 in Juris-classeur de procédure pénale). Lata sententia, iudex desinit esse iudex: het vonnis gewezen is de rechter immers geen rechter meer.

Vonnis.

Overwegende dat Eilers Henri verzet aantekende tegen het vonnis dd. 29.6.1972 van deze zetel van de Rechtbank bij akte van de gerechtsdeurwaarder Labranche, verblijvende te Brussel;

Overwegende dat onderhavig vonnis niet bij verstek gewezen werd en dient beschouwd als op tegenspraak zolang er geen gebeurlijk verbeterend vonnis is tussen gekomen ten einde sommige materiële vergissingen recht te zetten;

Overwegende diensgevolge dat het verzet onontvankelijk dient verklaard aangezien Eilers het rechtsmiddel tegen een vonnis op tegenspraak niet kan aanwenden;

De Rechtbank

Rechtsprekende op tegenspraak,
 Verklaart het verzet niet ontvankelijk.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE ANTWERPEN

7 november 1972.

Voorzitter : M. K. van den Bossche.

Rechters : MM. C. van Camp en J. van Alsenoy.
 Procureur des Konings : M. J. van Hoeylandt.
 Advocaten : Mrs. L. van Avermaet en L. Marechal
 loco R. Marechal.

Bevoegdheid. — Rechtbank van koophandel. — Art. 573, 1°, G.W. — Vereiste. — Hoedanigheid van handelaar, minstens in hoofde van de verweerder. — Tijdstrip.

De rechtbank van koophandel neemt overeenkomstig art. 573, 1°, Ger. W. kennis van een geschil dat in hoofde van de verweerder het gevolg is van het verrichten van een daad van koophandel, indien beide partijen of minstens de verweerder koopman is. De hoedanigheid die de partijen op het ogenblik van de dagvaarding hebben, is ter zake bepalend. De rechtbank van koophandel is derhalve onbevoegd in het geval dat de verweerder op dat ogenblik de hoedanigheid van handelaar niet meer heeft.

V. Tollenaere en M. Van den Broecke t./ M. Tollenaere.

Gezien de stukken van het geding o.m. deze gevoegd bij het dossier van de rechtspleging tussen voormelde partijen gevoerd vóór de rechtbank van koophandel te Antwerpen onder nummer 2562/71 van de algemene rol en overgezonden aan de voorzitter van de arrondissementsrechtbank na verwijzing hiernaar bij vonnis gewezen op 17 oktober 1972 door de tweede kamer van voormelde Rechtbank van koophandel ;

Gelet op art. 2, 34, 35, 36, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord partijen in hun middelen en conclusies bij mondelingen van hun advocaat ;

Overwegende dat de hoofdvordering ertoe strekt verweerder te horen veroordelen om aan eisers te betalen de som van 50.000 frank vermeerderd met de interesten en de kosten, hoofdens overname van een beenhouwerij ;

Overwegende dat verweerder bij tegeneis de betaling vordert van eveneens 50.000 frank vermeerderd met de interesten en de kosten, ten titel van schadevergoeding hoofdens een werkongeval door hem opgelopen toen hij nog werkzaam was in de beenhouwerij van zijn vader, eerste eiser ;

Overwegende dat reeds uit de debatten vóór de Rechtbank van koophandel was gebleken dat op het ogenblik van de dagvaarding verweerder niet meer de door hem overgenomen beenhouwerij uitbaatte en alsdan in dienst was van een grootwarenhuis als vleesbewerker ;

Overwegende dat de Rechtbank van koophandel derhalve meende ambtshalve haar onbevoegdheid «ratione materiae» te moeten opwerpen, daar het terzake niet meer gaat om een geschil tussen kooplieden, zoals bepaald in art. 573, 1°, Ger. W., en de bevoegdheid «ratione materiae» van openbare orde is en van ambtswege moet onderzocht worden ;

Overwegende dat de tweede kamer van de Rechtbank van koophandel aldus bij vonnis van 17 oktober 1972 de zaak ambtshalve naar de Arrondissementsrechtbank verwees op grond van art. 640 Ger. W. ;

Overwegende dat anderzijds de oorspronkelijke eisers, verweerders op tegeneis, in conclusies neergelegd ter griffie op 21 juni 1972 de onbevoegdheid van de Rechtbank van koophandel om van de tegenvordering kennis te nemen opwierpen, omdat die vordering haar ontstaan niet zou vinden in de overeenkomst noch in het feit dat tot grondslag ligt van de oorspronkelijke vordering (art. 563 Ger. W.) ;

Overwegende dat, wat de hoofdvordering betreft, het ter zake geen geschil betreft waarin de Rechtbank van koophandel moet uitspraak doen zonder acht te slaan op de hoedanigheid van de partijen (art. 574 Ger. W.) ;

Overwegende dat het geschil in hoofde van verweerder het gevolg is van het verrichten van een daad van koophandel en het derhalve de Rechtbank van koophandel zou behoren er kennis van te nemen overeenkomstig artikel 573, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek indien beide partijen

of minstens verweerder kooplieden zijn (art. 573, laatste lid, Ger. W.) ;

Overwegende dat verweerder de hoedanigheid van handelaar niet meer had wanneer hij op 8 april 1971 werd gedagvaard om vóór de Rechtbank van koophandel te verschijnen ;

Overwegende dat op het ogenblik van de dagvaarding de eisende partij de vordering instelt om tegen de verwerende partij een veroordeling te doen uitspreken en die vordering het rechtsgeding opent ; dat derhalve de hoedanigheid die de partijen op dat ogenblik hadden ter zake bepalend is voor wat betreft de bevoegdheid van de rechtbank ;

Overwegende dat het dienvolgens aan de burgerlijke rechtbank behoort kennis te nemen van de vordering door eisers ingesteld en in casu meer bepaaldelijk de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, in het rechtsgebied van dewelke verweerder woonachtig is ;

Overwegende dat, wat de tegenvordering betreft, de Rechtbank van eerste aanleg, overeenkomstig artikel 563 van het Gerechtelijk Wetboek, kennis neemt van de tegenvorderingen, ongeacht hun aard en hun bedrag, zodat de rechtbank van eerste aanleg eveneens bevoegd is om van de tegenvordering kennis te nemen ; dat de regel bepaald in art. 563 Ger. W. eveneens van toepassing is op de territoriale bevoegdheid ;

Om die redenen,

De Arrondissementsrechtbank,

Gehoord de heer B.J. Van Hoeylandt, Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies mondeling uitgebracht in de nederlandse taal, ter openbare zitting van 7 november 1972,

Rechtsdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Verwijst naar de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, zowel voor wat betreft de hoofdvordering als voor wat betreft de tegenvordering, de zaak tussen partijen hangend vóór de Rechtbank van koophandel te Antwerpen onder nummer 2562/71 van de algemene rol en er ingeleid ingevolge geboekt exploit van gerechtsdeurwaarder E. Luyten te Antwerpen in datum van 8 april 1971, voor wat de hoofdvordering betreft, en bij conclusies neergelegd ter griffie op 21 juni 1972, voor wat de tegenvordering betreft.

BOEKBESPREKING

Quo Vadis Ius Societatum ? Liber Amicorum Pieter Sanders. — Deventer, Kluwer, 's Gravenhage, Marinus Nyhoff, 1972, 286 blz.

Ter gelegenheid van zijn 60° verjaardag, werd aan professor Pieter Sanders een liber amicorum aangeboden dat hoofdzakelijk gewijd is aan het vennootschapsrecht.

Het boek werd samengesteld onder de leiding van professor Pieter Zonderland die in een korte inleiding de uitzonderlijke verdiensten van Mr. Sanders op het gebied van de rechtswetenschap doet uitschijnen.

Professor Sanders heeft inderdaad een zeer belangrijke rol gespeeld op het gebied van de internationale arbitrage en in de laatste jaren heeft hij zich hoofdzakelijk beziggehouden met het vennootschapsrecht in internationaal verband. Hij was de ontwerper van het voorstel tot oprichting van een Europese naamloze vennootschap.

Buiten deze hoge wetenschappelijke verdiensten is professor Sanders voor Nederland bijzonder actief geweest

op het gebied van de reconstructie na de Tweede Wereldoorlog. Hij was de rechterhand van de eerste-minister Schermerhorn en vervulde ook een gewichtige rol bij het verlenen van de onafhankelijkheid aan Indonesië. De heer Sanders was ook de drijfveer voor de oprichting van de rechtsfaculteit te Rotterdam waar hij steeds een belangrijke positie bekleedde.

Het Liber Amicorum dat aan professor Sanders thans werd aangeboden bevat 21 opstellen, alle van de hand van vooraanstaande specialisten op het gebied van het vennootschapsrecht. Zij werden alle geschreven in internationale talen wat, gezien het boek hoofdzakelijk bestemd is voor een internationaal publiek, volkomen verantwoord is.

Daar het niet mogelijk is de verschillende bijdragen te ontleiden, moeten wij ons beperken tot de mededeling van de lijst dezer opstellen:

Kurt Biedenkopf, «Konzernbetriebsrat und Konzernbegriff». — Ernst von Caemmerer, «Unterkapitalisierung und Gesellschafterdarlehen». — Léon Dabin, «Faut-il réglementer les groupes de sociétés dans le statut des sociétés anonymes européennes?». — Hans Claudius Ficker, «'Hilfswise geltendes Recht' für 'Europäische Aktiengesellschaften'?». — Karl Gleichmann, «Überlegungen zur Gestaltung eines Konzernrechts in den Europäischen Gemeinschaften». — Berthold Goldman, «La nullité des sociétés à responsabilité limitée et des sociétés par actions et droit français, après la directive du 9 mars 1968». — W. C. L. Van der Grinten, «L'évolution du droit néerlandais de la société anonyme». — Marcus Lutter, «Die besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid und die Reform des deutschen GmbH-Rechts». — Gérard Lyon-Caen, «Les sociétés multinationales et le mouvement syndical». — Joseph M. M. Maelier, «L'attitude du législateur à l'égard des conflits graves naissant dans une b.v. (GmbH, S.A.R.L.)». — Gabriel Marty, «Influence du Droit de la Construction sur celui des Sociétés». — Pierre Van Ommeslaghe, «La proposition de troisième directive sur l'harmonisation des fusions de sociétés anonymes». — Robert R. Pennington, «Management structures and functions in English law». — J. M. Polak, «Coopération et Association coopérative aux Pays-Bas». — Mario Rotondi, «Per un 'registro europeo delle società'». — Clive M. Schmitthoff, «How the English discovered the Private Company». — W. J. Slagter, «Coopération entre sociétés anonymes (naamloze vennootschappen — n.v.) ou sociétés à responsabilité limitée (besloten vennootschappen — b.v.) sous la forme juridique d'une société en nom collectif (vennootschap onder firma — v.o.f.) ou d'une société en commandite (commanditaire vennootschap — c.v.)». — Michel Vasseur, «Quo vadis, Societas Europea?». — Théo W. Vogelaar, «L'avenir de la création du droit européen commun». — Hans Würdinger, «Eingliederung und Beherrschungsvertrag: Zwei Instrumente der Unternehmenszusammenfassung». — Pieter Zonderland, «Arbeit als Betriebsfaktor».

Dit liber amicorum is een zeer belangrijke bijdrage tot het internationaal vennootschapsrecht.

R. V.

Hans-Achim Roll, Zur Geschichte der Lex Salica Forschung. (Untersuchungen zur Deutschen Staats- und Rechtsgeschichte. Neue Folge, 17). — Scientia Verlag, Aalen, 1972.

De geschiedenis van het Lex-Salica is een illustratie van het ontstaan van de rechtsgeschiedenis als wetenschap. Zij toont de wegen en zijwegen, de problematiek

en de resultaten van het rechtshistorisch onderzoek sinds het midden van de 16de eeuw. Immers dit onderzoek begint met de uitgave van teksten, die door Tilius (1549/57) en Herold (1557) uit meerdere handschriften werden samengesteld en verbeterd. Deze uitgavetechniek was ook nog bij Baluze (1677) bepalend. Eerst sinds Eccard (1720) streefde men ernaar om de meest zorgvuldige weergave van een afzonderlijk handschrift weer te geven. Bij de studie van de inhoud stonden in de 16de/17de eeuw vooral de vragen naar de volgens het troonopvolgingsrecht aanzienlijke erfregeling in de titel «de alodis» centraal.

Het meest geliefde onderwerp van het onderzoek was daarnaast tot in het midden van de 18de eeuw de plaats en de wijze van ontstaan van de lex Germanië of Gallië, volk of koning? Meestal werd op grond van de plaatsnamen in de proloog met patriotieke ijver het land van de toenmalige auteur als oorsprongland van de Lex Salica aangezien. In deze uiteenzettingen vond tegen het einde van de 16de eeuw een wijziging plaats ten aanzien van de Lex. Werd zij tot dan toe als rechtsgetuige van oeroude afkomst aangezien, dan was men nu geneigd haar als een wet uit de eigen tijd te behandelen. Bij het onderzoek stond in de eerste plaats de studie van de bronnen over de Lex Salica, zonder te pogen hun herkomst en waarheidsgraad tot een harmonisch geheel te verenigen. Slechts langzaam wendde men zich tegen het midden van de 17de eeuw van deze opvatting af tot een op de bronnen gebaseerde en gestiliseerde waarheid en begon men de kritiek van de overlevering te maken. Gelijktijdig dook sinds Wendelin (1649) een nieuwe methode bij het onderzoek der begrippen van de Lex Salica op: de taalkundige ontleding: de woorden werden opgedeeld en de verschillende stamwoorden werden met behulp van alle bekende talen (Eccard, 1720) verklaard.

In de 18de eeuw begon een verruimd onderzoek over de inhoud van de Salische rechtsregelingen. Naast omvangrijke glossaria ontstonden er, volgens het plan der Instituten, geordende stelsels van het privaatrecht (Polak, Heineccius) en fijn gestructureerde constructies van het Staatsrecht. Bij het privaatrechtelijk onderzoek werd vooral aan een aanwendbaarheid in de toenmalige rechtspraktijk gedacht bij de staatsrechtssystemen en nam men de ideale voorstelling van de rechtshistorici over de politieke structuur van de Staat over. Vooral de Franse werken stelden, volgens de persoonlijke houding van de auteur, het Frankrijk ofwel als een absolute monarchie, als een aristocratie of als een standenstaat voor. In Duitsland ontwierp men een geïdealiseerd beeld van het rijk van Clovis, dat op de vrijheid en de zedelijkheid van zijn germaanse inwoners gebaseerd was. Hierbij werd als bron niet alleen de Lex Salica gebruikt, maar alle Leges, van de Volksverhuizingen af tot de laatkarolingische kapitulariën.

Eerst in navolging van Montesquieu (1748) stapten ook Duitse vorsers (Heumann, 1760) van deze generaliserende voorstelling af. De belangstelling voor de individualiteit van de afzonderlijke staten en wetten groeide. Elke wet berustte op een gans bepaalde «geest», aangepast aan de toenmalige beschavingsrevolutie (Möser, 1768, Reitemeier, 1785).

Savigny (1815) ging verder uit van gescheiden rechtskringen voor Romeinen en Germanen, terwijl Guizot (1829) beweerde dat een sterk op het germaanse «Gefolgschaft» rustende koninkdom ontstaan was, dat bij het Romeinse voorbeeld aanleunde, daar de Germanen als onbekwaam werden aangezien op de bodem van het door hen in een chaos omgeschapen Gallië uit zich zelf een staatsstructuur uit te bouwen.

Nieuw in het tekstonderzoek is de van Feuerbach (1831) en Pertz (1824-1839) doorgevoerde gedachte dat de verschillende handschriften van de Lex Salica aan verschil-

lende van elkaar afhankelijke tekstfamilies waren toe te wijzen. Hierdoor brak voor deze onderzoekingsstak een nieuw tijdperk aan, want op grond van deze opzoekingen kan men het archetypus van de Lex Salica herstellen (Waitz, 1846).

Fustel de Coulanges (1875) en anderen stelden de opmars van de romanisering van de invallende en niet veroverende Franken op het voorplan. Daarmede werd ook een verder axioma van het toenmalige onderzoek betwist, dat namelijk voor Romeinen en Germanen een verschillend recht zou gegolden hebben. Ook het koninkdom niet zozeer op het germaanse « Gefolgschaft », maar veel meer op Romeinse voorbeelden gesteund hebben. Met juridische logika werd een rechtsstelsel voor de Salische Franken ontwikkeld (vooral Solm, 1867, 1871).

De basis van het onderhavig boek wordt uitsluitend door de bronnen en niet door tweedehandsliteratuur gevormd.

De zes hoofdstukken zijn chronologisch gegroepeerd, wat het inzicht in dit belangrijk rechtshistorisch overzicht zeer duidelijk laat uitkomen.

Een belangrijke bijdrage.

L. Th. Maes.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Het proces Oscar Wilde

Reeds een paar maal organiseerde de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen een sensationeel fictief proces of de reconstructie van een berucht rechtsgeding. Vorig jaar was het Lee Harvey Oswald, de vermoede moordenaar van president J. F. Kennedy, wiens mogelijke schuld onderzocht werd. Het fictief rechtsgeding groeide uit tot een overweldigend succes.

Het bestuur van de Conferentie had dit jaar het uitstekend initiatief genomen het proces van Oscar Wilde, dat te Londen plaats had, nu 75 jaar geleden, te reconstitueren.

De verwachtingen voor de prestatie van de Conferentie waren hoog gespannen. Zij werden ten volle bevredigd, want de organisatoren hadden aan de voorbereiding hun allerbeste zorgen besteed en de confraters die als acteurs in het geding optraden, hebben zich volledig ingezet om hun respectievelijke rollen te vervullen en zij hebben blijk gegeven van bewonderenswaardig talent.

Op het podium van de Assisenzaal was met bijzonder veel smaak een Engels pretorium geënceneerd, dat ons volledig in de sfeer bracht van een Britse zittingzaal. De rechter in rode toga en hermelijnen kap troonde op een hoog gestoelte en droeg de traditionele pruik evenals de griffier en de advocaten. De twaalf gezworenen, die op hun zetels hadden plaats genomen, droegen de kleding van het eind der negentiende eeuw. Het was alles met de uiterste zorg weder samengesteld en de voorbereiding van deze onderneming moet aan het bestuur der Conferentie enorm veel moeite en werk gekost hebben. Vergeven wij niet te vermelden dat de lichteffecten bijzonder geslaagd waren.

De voorzitter der Conferentie, Mr. F. Collin, sprak eerst een kort inleidend woord en wees erop hoe het proces van Oscar Wilde tot op heden niets van zijn belang heeft verloren. Het ging om het lot van een groot kunstenaar en de betichting die hem ten laste gelegd werd, namelijk homophilie, stelt een zeer actuele problematiek.

Eerst werd door twee « narrators », Mrs. Eddy Van Vliet en Eddy Boutmans, een beknopte synthese voorgebracht van het leven van Oscar Wilde en van de tragische avonturen die hij beleefd heeft. Daarna begon dan het eigenlijke proces.

De rol van de « judge » werd vervuld door Mr. Marc Vaes. Deze incarneerde op meesterlijke wijze een Engels rechter. Hij had er niet enkel de speciale physionomie van, maar ook de koele beheersing, de rustige traagheid, de onverstoorbare zelfzekerheid, en wanneer — na de debatten — het geding ten einde liep, was zijn « summing up » een meesterstukje van geveinsde objectiviteit en giftige hypocrisie. Mr. Marc Vaes heeft zich hier doen kennen als een groot acteur.

Niet minder hulde dient gebracht aan Mr. Emiel Verrijken, aan wie de rol van Oscar Wilde was toevertrouwd. Reeds in zijn verschijning zelf wist hij met groot realisme het personage van Oscar Wilde te belichamen. Hij was verder op perfecte wijze de geraffineerde dilettant, elegant gekleed met de bloem in het knoopsgat, geblaseerd en toch in de wolken, wat sceptisch en misprijzend, soms heftig steigerend tegen de lage beschuldiging, dan weer zwevend in een hoge poëtische sfeer. Mr. Verrijken heeft de persoonlijkheid van Oscar Wilde op volmaakte wijze doen herleven. Deze rol was voorzeker niet gemakkelijk. De verdiensten van de acteur zijn des te groter.

De taken van de beschuldigers en van de verdedigers werden ook uitstekend vertolkt. Als « counsels for the Crown » traden op: Mrs. Jozef Van den Heuvel en Jozef Stevens. Het rekwisitorium van de eerste en de cross-examination van de tweede stonden op zeer hoog peil en dit was ook het geval voor de « counsels for the defense », waarvan Mr. Hugo Coveliers met hardnekkigheid het getuigenverhoor leidde, terwijl Mr. Eddy Van Camp een merkwaardig pleidooi uitsprak.

De vier getuigen die gehoord werden, beantwoordden aan alle vereisten. Mr. Eric Vervaeke, een geboren toneel-artist, was de incarnatie van de primair, die wat tegen zijn zin de beschuldiging kwam staven, Mr. Francis Van den Broeck, de weifelende leugenaar, Mr. Alberic De Roeck, de cynische partner van Wilde en Mr. Miet Brouns, het simpele kamermeisje dat zich onwennig voelde in de plechtige sfeer van dit proces. Zij hadden allen een zeer juiste opvatting van de rol die zij te vervullen hadden.

Wanneer we daarbij nog vermelden Mr. Jan Verstraete als gewetensvol griffier en de twee stijlvolle « constables » die Mrs. Freddy Rubens en Luc De Pauw waren, kunnen wij besluiten dat de Vlaamse Conferentie bij de reconstructie van dit proces Oscar Wilde een prachtige prestatie heeft weten te leveren en dat zij in haar midden acteurs heeft weten te vinden van zeer bijzondere waarde.

Het publiek, dat de ruime assisenzaal van het Antwerps gerechtshof volledig vulde, was dan ook zeer dankbaar voor deze merkwaardige vertoning en bracht de groep een langdurige ovatie.

R. V.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

MEDEDELINGEN

Internationale Unie van Magistraten.

Belgische afdeling.

Op zaterdag 5 mei a.s. belegt de Belgische afdeling van de Internationale Unie van Magistraten een vergadering waarop de heer G. J. Wiarda, President van de Hoge Raad der Nederlanden, een voordracht zal houden over: « De Rechter tegenover vage Rechtsnormen ».

Deze voordracht gaat door te 17 u., in het Justitiepaleis te Brussel, in de plechtige zittingszaal van het Hof van Cassatie.

Alle magistraten en leden van de Balie zijn welkom.

Katholieke Universiteit Leuven Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Afdeling Internationaal en Buitenlands Recht.

Studiedag zaterdag 19 mei 1973.

Gewijzigde bevoegdheids- en Exequaturregels

Werkmethode: Voordrachten van 40 minuten gevolgd door een discussie van 20 minuten.

Plaats: Faculteit der Rechtsgeleerdheid, College De Valk, Tiensestraat 41, Leuven.

Inlichtingen: Telefonisch te verkrijgen op 016/299.92 binnentoestel nr. 124, 125 en 137.

Documentatie: Aan de deelnemers wordt een documentatiemap overhandigd alsmede de volledige tekst van alle voordrachten.

Prijs: 850 fr., daarin zijn begrepen: inschrijvingsgeld, documentatiemap en lunch.

Programma.

- 10 u. Welkomwoord en inleiding door Prof. Dr. G. van Hecke, voorzitter.
- 10.30 u. R. Le Grelle, licentiaat in de rechten, « De bevoegdheidsregels tegenover verweerders met woonplaats binnen de gemeenschap ».
- 11.30 u. P. Jenard, Bestuursdirecteur, Ministerie Buitenlandse Zaken, « Les règles de compétence à l'égard des défendeurs non domiciliés dans la communauté ».
- 12.30 u. Gezamenlijke lunch.
- 14.30 u. G. van Boxsom, lector K.U.L., « Erkenning en Exequatur van vonnissen uit de andere E.E.G.-landen ».
- 15.30 u. M. Weser, Advocaat, docent U.L.B., « Les relations entre le traité et les conventions bilatérales ou multilatérales existantes ».
- 17 u. Slotwoord door Prof. Dr. J. De Meyer, decaan van de faculteit der rechtsgeleerdheid.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jaargang 1973.

Chronologische tabel februari 1973. — Analytische tabel februari 1973.

Februari

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jaargang 1973 - nr. 3.

Stedebouw. — Talen (gebruik van). — Wegen. — Agglomeraties en federaties der gemeenten. — Bezoldigingen. — Pensioen (gemeentelijk).

De Verzekeringswereld, jaargang 1973 - nr. 4.

Dr. Jur. G. Van de Rijck, Produkten- en Dienstenaansprakelijkheid en Wetskonflikten. — Inhoudiging nieuwe zetel van de maatschappij « Gan ». — Ontwerp « Orde van verzekeringstussenpersonen. — Mauretus naar het Centrum. — E.J. Reynders, Pleziervaart. — Een nieuwe brandpolis bij de « Europese Vereniging B.O.V. ». — Levensverzekering - Collectieve publiciteit door de B.V.V.O. — Nieuws van de maatschappijen. — H. De Graef, Brandverzekering - De brandverzekering in Europa. — W. Beersaerts, Het sociaal statuut der zelfstandigen. — Dr. Jur. J. Vandeursen, Rechtspraak. — Nationaal « Unie-Kongres », 18 mei 1973. — I.F. Sollié, Makelaars in transportverzekeringen in België. — Dr. Jur. J. Vandeursen, Nieuwe opgaven voor de private ziekteverzekering in Duitsland. — R. De Wit, De mededelingsplicht in de loop van het kontrakt. — brand en diverse risico's » voor U op touw gezet. — R. De

Nederlands Juristenblad, jaargang 1973 - nr. 16.

Mr. L.N. Marlet, De anaesthesie in het geding. — Mr. P. Boeles, Scherpschuttersteams, en wat de regering ermee wil. — Mr. S. Perrick, Prof. Cohen Jehoram had gelijk. — Mr. J.A. Schuering, Het enthousiasme van de oudere generatie. — Mr. G.E. Langemeyer, Museumdiefstallen. — Prof. mr. J. Leyten, Procesverbaal van zwarigheden (Een spinijdige kantonrechter). — Boeken. — Rechtspraak.

nr. 17.

Prof. mr. W.H.A. Jonkers, De rechtspositie van gedetineerden. — Mr. J.L.M. Elders, Goede trouw of redelijkheid en billijkheid. — Mr. Ed. Emmering, Oproep van de Commissie herziening scheidingsprocesrecht. — Mr. A.R. Koops, De behandeling van de voorlopige voorzieningen in het echtscheidingsrecht. — Prof. mr. J. Leyten, Proces-verbaal van zwarigheden (De Kiezersparadox). — Boeken. — Tijdschriften. — Wetgeving.

Bestuurswetenschappen, 27e jaargang - nr. 2.

Overzicht van de belangrijkste staatsrechtelijke vragen in de Staten-Generaal, zitting 1969-1970, onder verantwoordelijkheid van mr. J.J. Seidel. — Dr. J. Kooiman en mr. H. D. Tjeenk Willink, Bestuurskundig onderzoek; problemen en vooruitzichten. — Sociaal-wetenschappelijke kroniek. — Buitenlandse kroniek. — Boekbesprekingen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jaargang 1973 - nr. 5215.

Mr. A.L. Croes, Enige opmerkingen over art. 1637x B.W. (I). — Berichten en mededelingen. — Broederschap der candidaat-notarissen.

De Gerechtsdeurwaarder, jaargang 1973 - nr. april.

C.A.M. Nieuwenhuis, Recht op betaling. — P.D. Verburg, Is executie van een vonnis na gevolgde dading mogelijk t.a.v. de kostenveroordeling. — J. Harshagen, Alweer de ongelukkige aangetekende brief. — P.D. Verburg, Cassatie in het belang der wet over bezoekrecht. — G. Tekelenburg, Congres Florence. — P.A. Neve, Derdenbeslag onder een bank. — Computeradministratie van woningaanbod. — P.A. Neve, Uit het Staatsblad.

Revue de Notariat belge, jaargang 1973 - nr. 2601.

Baudouin Hambye, Contrat de mariage. Séparation de biens pure et simple. Partage des bénéfices par moitié. — Législation. — Revue de la jurisprudence belge. — Bibliographie. — Association belge des entreprises hypothécaires. — Curiosa. — Notariat.

Recueil de Jurisprudence, du Droit administratif et du Conseil d'Etat, jaargang 1972 - nr. 4.

J. Ligot, La sanction administrative en droit belge. — Jurisprudence du Conseil d'Etat. — Bibliographie. — Jurisprudence judiciaire.

Table des matières de l'année 1972.

Revue française de Science politique, jaargang 1973 - nr. 2.

Lucien Nizard, Administration et société : planification et régulations bureaucratiques. — Yves Ullmo, Aperçus sur la pratique de la planification. — Henri Coing, La ville en plan. — Claude Seibel, Techniques de projections macro-économiques et stratégies des acteurs dans la planification. — Pierre Grémion, La théorie de l'apprentissage institutionnel et la régionalisation du Cinquième plan. — Bruno Jobert, Le ministère de l'Industrie et la cohérence de la politique industrielle. — Notes bibliographiques. — Informations bibliographiques. — Ouvrages reçus. — Cours et travaux inédits de science politique. — Résumé des articles/Abstracts.

Recueil Dalloz Sirey, jaargang 1973 - nr. 15.

Maxime Mignon, La révision des rentes indemnitaires à durée indéterminée. — Jurisprudence. — Sommaires de jurisprudence. — Informations rapides. — Législation.

Common Market Law Reports, jaargang 1972 - Volume 11. Inhoudstafel.

nr. 68 - jaargang 1973.

Cases. — Decisions.

**VLAAMSE JURISTEN,
ABONNEERT U OP**

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD